

Брой
24.

ИЗЪЛТАРСКИ КНИЖИЦИ.

Часть III

1860 Декемврия

Книжка Втора

ИСПАНСКА ИНКВИЗИЦИЯ.

(Посвящава ся Г-ну Хр. П. Тапчичецову).

Исторія-та на Испанскѣ-тъ Инквизиція може да служи за доказателство на онова страшно вліяніе, кое имать лоши-тъ Господарственны постановленія въ сѣдѣ-тъ и характеръ-тъ на цѣли народи. Печална-та Испанска Исторія отъ врѣмя-то на Филиппа II-й, упадваніе-то на матеріалны-тъ и духовны сили, постъпенно-то огрубяваніе и развратяваніе на народъ-тъ, благороденъ и надаренъ отъ самѣ-тъ природѣ, сѣ были слѣдствіе на инквизиціонный сѣдѣ, кой-то основаха Фердинандъ и Изабелла.

Мысль-та да се учредятъ духовны сѣдилища за преслѣдваніе и крайно истребяване на ереси-тъ, не была нова. Тя се роди на врѣме-то на Албгойски-тъ войны въ южни Франція и се изпълни на известнѣ-тъ булѣ (1233 г.), на Папа Григорія IX.

Нови-тъ сѣдилища; кои са били подъ надзоръ-тъ на мѣстны-тъ Епископы, но непосредственно подчинены на папа-та, были вътрени на монаси отъ доминиканскій орденъ и пріели страшна власть да ся распореждатъ съ иманіе-то, свободж-тъ и съ животъ-тъ на оныя нещастны, на кои мѣстнѣ-то не са основавало на католическій догматъ. Учрежденіе-то, кое са е появило отъ требованіе-то на епоха-та, коѣ са раздпрази религіозни противорѣчія, преминж-ло изъ южнѣ франція въ други-тъ земи на западнѣ Европѣ, но съкадѣ сръщнжло недовѣріе и ненависть, кои сѣ турили предѣли на дѣятелность-тъ му. Причина-та на това явленіе, треба да търсимъ не въ религіознѣ-тъ търпимостъ, коя принадлежи къмъ най благородны-тъ плодове на образование-то, и слѣдователно не е можжла да бжде свойство на сръдне-вѣковы-тъ общества, а въ форми-тъ, кои-то оскорбјавали всяко чувство на права-та, форми, кои исклучително сѣ ся употреблявали отъ такъ наречени-тъ „священны сѣдплица“ (sanctum officium). Поощряване-то на тайны-тъ ковладѣнія, често-то скриване на имена-та на пристрастны-тъ свидѣтели, сякакъвъ родъ мжкн, лишавали са подсѣдимый-атъ отъ средства и надѣжди за оправдаване-то си. Душевно-твърди-тъ, узници, отъ кои мжкн-тъ не са можали да извадятъ признанія въ небывали-тъ вины, сѣ ся подхвърляли на другъ родъ искушаванія. Мы ще прѣдставимъ характеристическо-то мѣсто изъ „Рѣководство-то за инквизитори-тъ“, кое е съставено отъ Николая Еммериха, въ XIV столѣтіе, въ Аррагонія. „Инквизиторъ-тъ треба да са стараи да съедини узникъ-тъ съ едного отъ участницы-тъ въ престѣпленіе-то му, или съ нѣкого отъ предишны-тъ Еретицы, кои са дали достаточны свидѣтелства въ раскайване-то си. Послѣдний треба да кажи, че исповѣдва предишнѣ-тъ си ересь, и че са е отрѣкълъ отъ нея само външно за да излѣжи сѣдници-тъ и избѣгне наказаніе-то. Тѣй като придобіе довѣріе-то на подсѣдимый-тъ, новый-тъ другарь треба да го посѣги въ единъ изъ слѣдѣющи-тъ дни,

подиръ обѣдъ, и да остане презъ нощъ-тъ въ тынницѣ-тъ, подъ предлогъ, че вече е късно да си иде. Тогава съ расказы за собственикъ-тъ си жизнь, може да подбуди узникъ-тъ на същѣ-тъ откровенность. Между това, тайни-тъ свидѣтели и надеженъ чиновникъ треба да стоятъ при врата-та и да подслушвать, за да раскажатъ послѣ за онова, кое са чули. Можемъ си състави понятіе за дѣятельность-тъ на сѣдилище-то, кое е прибѣгвало къ подобны средства.

Въ эпохѣ-тъ кога сѣ ся съединили Кастилія и Арагонія подъ правленіе-то на Фердинанда и Изабелла, монархическъ-тъ власть, коя покорила въ останѣ Европѣ непокорны тѣ ѿ елементи на феодализмъ-тъ и градски-тъ общины, была още далечъ отъ таква цѣль въ Господарства-та Пиринейскаго Полуострова. Тя, требало, да ся бори съ силно-то и богато благородство, на кое отдѣлни-те членове можали да воювать съ краѣ-тъ; съ градовѣ-те на коп градски-те преимущества ги туряли въ редъ-тъ на самостоятелни-тъ республики; съ духовенство-то кое повече зависѣло отъ папѣ-тъ, а не отъ свѣтскѣ-тъ власть, и съ рыцарски-тъ ордены, коп съставляли господарство сами по себѣ. Сяко отъ тыя съсловіѣ было огранено, противъ възможны-тъ посегателства врѣхѣ неговѣ-тъ независимость, съ безчислены права. Но Фердинандъ и неговѣ-тъ съпругѣ, знаѣли какъ да ся възпользуютъ отъ разпри-тъ на враждебни-тъ едно на друго съсловіѣ. Тѣ станѣли главѣ на градски-тъ опълченія (германдары) противъ благородны-тъ и главѣ на възстановѣ-тъ отъ тѣхъ, съ цѣль повече политическа, а не религіозна, инквизиція, противъ сички стѣснителни за власть-тъ имѣ прѣимущества, преданія и лица.

Въникъшии поводъ за учрежденіе на новѣ инквизиція подали Испански-тъ Евреи. Число-то имѣ, богатство-то и образование-то были причина, по ради коя, тѣ отъ отдавна стахали предметъ на зависть-тъ и ненависть-тъ духовенства и простаго народа. По слѣдствіе

на гоненія-тъ и насилія-тъ, кои были употребени противъ тѣхъ, много Еврейски домочадія приели Христіанство-то. Но обрѣщане-то, кое станѣло съ силѣ, было у мнозина въпино. Тѣя скрито были привързани къмъ върѣ-тъ на бащи-тъ си, и тайно върнѣли обряди-тъй. Впрочемъ, Аррагонски-тъ и Кастилски-тъ кралѣе обикновено покровителствоваха Евреи-тъ и новообращени-тъ христіани кои доста често достигали важни господарственни длѣжности. При Фердинанда и Изабеллѣ отношеніе-то ся измѣнило отчасти по винѣ-тъ на самы-тъ Евреи. Като пообразованы отъ други-тъ классове на Испанско-то народонаселеніе, тѣй първи видѣли опасность-тъ, коя прѣдстоѣла на благородни-тъ отъ странѣ на монархическѣ-тъ власть, съ кои-то тѣй были тѣсно свързани, като управители и закупители на имане-то имъ и са старали да обърнатъ аристократическо-то вниманіе върхъ правителственни-тъ мѣрки. Въ 1478 г. Папа Сикстъ IV, по настоятелно требованіе на Фердинанда, разрѣшилъ учредяване-то на инквизиція-та въ Кастилско-то и Аррагонско-то кралевство, за истребяване-то на Еврейскѣ-тъ ересь. Впрочемъ взаимнописаніе-то ся продължавало още двѣ години до свършено-то откриване на съдилище-то. Папа-та дълго време не одобрявалъ мѣрки-тъ, на кои-то слѣдствія-та можели да бѣдѣтъ полезни на свѣтскѣ-тъ власть, но явно ограничавали собствено-то му вліяніе надъ духовенство-то.

На 17 септемвр. въ 1480, най послѣ были назначены за инквизиторы двама монаси отъ доминиканскій орденъ. Заедно съ тѣхъ имали право да присѣтствуютъ въ съдилище-то и други двѣ лица отъ духовно званіе, отъ кои, на одного-то была дадена хазнатарска длѣжность. Съдиѣ-тъ приели заповѣдь да идѣтъ въ Севиля, и безотлагателно да начнѣтъ дѣйствія-та си. На 2 Іануар. въ 1481 г. тѣ издали на мѣстни-тъ власти и отдѣлни лица нѣколко прѣдписанія, въ кои ковадене-то ся налагало като обязанность, а мълчане-то за извѣстны-тъ Еретики, като престѣпленіе. Това было пър-

во посягательство върхъ свободѣ-тъ и честь-тъ на хора-та, кои не были причастни лично въ ересь-тъ, но были възбудили, пензвѣстию отъ що, подозрѣніе-то на правителство-то. За дѣйствіа-та на инквизиція-тъ можемъ да сѣдимъ по признацы-тъ, кои ѣ сѣ видѣли достаточны за обличеніе на подсѣдимый-тъ въ тайно-то пазеніе на законъ-тъ Монсеевъ. Требало само да са докажи, че той облачалъ по хубави-тъ си и по чисти-тъ си дрехи въ сѣботѣ, че срѣщу този день въ домъ му нѣмало огънь, че са случавало да обѣда наедно съ Евреи-тъ, или да ѣде мясо отъ убито-то отъ тѣхъ животно, или да пие онова, кое тѣй обычатъ и пр. Обявителі-тъ не са обязвали да си казвѣтъ имена-та. На 6 Іануар. бѣли наказаны 6 сретика. До 4-ій Ноемвр. на сѣщѣ-тъ год. погинали само въ Севилія не помалко отъ 289 чѣлов. Освѣтъ това, значително число хора подпадали подъ тѣй нареченно-то примиреніе съ священо-то сѣдилище, като се лишавали отъ имане-то си, или отъ свободѣ-тъ и отъ гражданскѣ-тъ си честь. Животъ-тъ имъ бѣлъ подаренъ като награда за признаніе-то, коо было извадено съ страхъ и съ мъки. Тая строгость са простирала не само върхъ живи-тъ: отколѣ-умрѣли-тъ подпадали подъ издирване и присѣждане ; кости-тъ имъ, кои ископавали изъ земя-та, хвърляли въ огънь, имане-то имъ ся земало отъ наследници-тъ имъ и стѣпало въ хазинѣ-тъ. Забѣлѣжително ѣе че повече-то отъ жертвы-тъ были богаты. Въ теченіе-то на първы-тъ години отъ сѣществуване-то си, Инквизиція-та произнесла повече отъ двѣ хиляды смъртны присѣжданія, кои сички были исполнены. Число-то на примирени-тъ дошло до 17,000.

Жестокость-та на ново-то сѣдилище възбудила общи роптанія и частны вѣстанія въ Кастилія и Арагонія. Папа Сикстъ осѣждалъ дѣйствіа-та на Севилски-тъ Инквизитории, искалъ отъ тѣхъ по голѣма снисходителность къмъ подсѣдими-тъ, и даже са поопиталъ да предаде на мѣстни-тъ епископи надзиране-то надъ еретицы-тъ;

такова нѣщо при тогашни-тъ обстоятелства щѣло да е голѣмо добро за Испанія. Но Фердинандъ знаеаъ твърдѣ добръ важность-та на тая работа, и за туй сидѣаъ твърдо на намѣреніе-то си. Изабелла го поддържала отъ чисти видове, отъ излажано религіозно чувство, ако и многочисленни-тъ мъжи да сѣ възбуждали въ нея състраданіе и ужастъ. Сикеть IV, кому прѣдстоѣло съвършенно скѣсваніе съ Испанія, требало да устъпи. Съ двѣ булли въ 1483 г., той утвърдилъ прѣшній-тъ духовникъ на кралица-та, Торквемада, за върховенъ инквизиторъ на съединени-тъ кралевства Кастилско и Аригонско, и му поръчилъ да даде окончагелно устройство на инквизиція-тъ. Торквемадъ учредилъ 13 сѣдилища въ отдѣлни-тъ области на господарство-то, и съставилъ подробны наставленія за сѣдопроизводство-то. Тый са отличавали отъ оныя, на кои образецъ-тъ мы видѣхми въ ръководство-то на Николая Еммериха, само съ по голѣмъ-тъ си жестокость кога ся допитвали набѣденни-тъ и съ богаты-тъ средства, кои были направлены противъ подсѣдимый-атъ. Върховный свѣтъ на Инквизиція-тъ, въ кого дохождали жалбы отъ областни-тъ сѣдилища, състояаъ: отъ главный Инквизиторъ и 6 или 7 члена, назначени отъ краль-тъ. Испървекъ, тоя свѣтъ ималъ засѣдане-то си въ Севилія, а послѣ былъ принесенъ въ Мадридъ. Число-то на съкакъвъ родъ чиновницы, кои принадлежѣли на инквизиція-тъ, было твърде значително. Освѣтъ настоящи-тъ членове и чиновницы, священный сѣдъ държалъ още до 20,000 служители (*familiares*), кои были обязаны да казвать за забѣлѣженни-тъ отъ тѣхъ престѣпванія противъ вѣрж-тъ, и да земѣтъ подъ стражѣ обвинены-тъ. Лица отъ высоки фамиліи не ся срамували да постѣпвать въ число-то на такива служители, за да са ползуютъ съ нѣкои права, кои были пре доставени на чловѣцы-тъ отъ тоя класъ, и да са обезмѣлвени противъ лѣжливи-тъ набѣдяванія, кое, впрочемъ, не сполучвали сякога. Смъртно-то присѣданіе и „примиренія-та“ постоянно са съпровождали съ

зешане за въ хазинѣ-та на илане-то, кое, както са рече по постъпвало въ хазинѣ-тѣ и усиливало матеріали-тѣ средств правителство-то. Не безъ потреперваніе четешъ описаніе-то на страшны-тѣ орѣдія за мъки, кои тѣхъ често и съ охота съ ся употребявали отъ инквизитори-тѣ. Филиппъ II запретилъ да мъчатъ едно-го два пѣти; но членове-тѣ на священо-то съдилище истълкували и изпълнили предписане-то на краль-тѣ инакъ. Мъки-тѣ са употребявали само единѣжъ при испитване-то, но са продължавали нѣколко дена, съ разстояніе на нѣколко часа, кои были необходимы за възстановленіе-то на сили-тѣ и за слушаніе-то показанія-та на жертва-тѣ.

Подиръ произнасяне-то на присъждане-то, слѣдвало тѣхъ нареченно-то дѣло на върж-тѣ (auto-da-fe). На читатели-тѣ, върно, съ извѣстны, ако не отъ исторически съчиненія, то поне отъ романы-тѣ, подробности-тѣ на страшный този обрядъ, при кого често присѣствували самъ Краль-тѣ и неговый дворъ. (*) Грандове-тѣ (голѣмци-тѣ) на Кралевство-то са явявали служители на священный съдъ при такива тържества. Присѣденни-тѣ на смъртъ ся отличаваха отъ примирены-тѣ по дрехи-тѣ. Първи-тѣ са изгорявали, а послѣдны-тѣ, подиръ свръшване-то на този тържественъ обрядъ ся връщали въ тъмницѣ-тѣ, или бывали свободны, но съ изгубваніе на собственность-тѣ си и на граждански-тѣ си права. Мы казахме по горѣ, че заедно съ живи-тѣ, изгаряли кости-тѣ на умрѣли-тѣ еретицы. Торквемада наченалъ да гори книги-тѣ но при вснчки усилія, инквизиція-тѣ не могла да завладѣе ценсурѣ-тѣ.

*) Бѣдность-тѣ на наши-тѣ писменность с толко голѣма, шо-то не само романи, но нити никакви други исторически книги имаме, отъ кои да узнаемъ поне най важны-тѣ събитія въ исторія-тѣ на народи-тѣ, какво-то с я — Инквизиція-та. Това ны припада да прѣведемъ единъ краткъ разказъ, за упомянутый обрядъ, кой прилагали при настояща-та статія подъ заглавіе: auto-da-fe.

Впрочемъ, при сѣществуване-то на такво сѣдилище, скоро станѣло невъзможно сяко литературно движеніе. Число-то на учени-тъ и на писатели-тъ, кои были предадени на сѣдилище-то и пострадали отъ инквизиція-тъ ъе твърде значително. При Филиппа V-й дѣятелность-та ъе ослабнала; треба иъкой да прочите осѣждане-то на Олавидеса, за да разумѣе, съ какви опасности са борили, онѣзи благородни Испанцы, кои искали да принесѣтъ въ отечество-то си сетници-тъ отъ философїѣ-тъ на XVIII ъе вѣкъ. Инквизиція-та сирѣѣла ухъственно-то развитіе на Испанїя и ъе унищожила сички-тъ политически нарежданїя, съ кои тя са гордѣяла въ продълженіе на средни-тъ вѣкове. Даже характеръ-тъ на народъ-тъ ся измѣнилъ: достаточни сѣ были такива праздницы, какви-то са были ауто-да-фе, за да развратятъ народъ-тъ, кои тѣѣ силно приѣмалъ въикашпий-тъ впечатленїя. Изъ Испанїя инквизиція-та преминала въ земи-тъ, кои были ъей подвластны. Но тя немогла да са утвърди никадѣ, освѣтъ въ Южно-Американски-тъ области. По считане-то на Лоренте, инквизиція-та изгорїла само въ Испанїя до 30,000 человекъ; до 100,000 ч. были примирены. Не хуртуваме за изгонване-то на Евреи-тъ и Маври-тъ.

AUTO-DA-FE ВЪ ЛИССАБОНЪ (въ 1746 г. *)

Насилственнo-то обрѣщане на Евреи-тъ въ Христїанскѣ вѣръ въ правленїе-то на краля Еммануила, хвърлило въ пародїѣ-тъ жизнь на Португалцы-тъ ужасна стихїя. То были тайни-тъ Евреи, кои

*) Предлагаемый, на читатели-тъ, рѣзкавъ, ако и да не съвпада въ едно време и мѣсто съ по горѣ описаны-тъ събытїя, и служи като продълженїе; но като иъмамы сега на рѣцѣ по добѣръ и пространенъ, мы са надеваемъ че и настоящїй ще даде желаемо-то понятїе, и читатели-тъ ще ъе блѣдѣтъ синсходителни.

наричали *Christani novi* „новы Христіаны“. Въ продълженіе на нѣколко столѣтія, тѣ съ удивительно постоянство оставали вѣрны въ религія-та на предци-тѣ си, но исповѣдвали христіанство-то публично; като са бобли отъ инквизиція-тѣ, тѣ ходили въ църквѣ по три пѣти въ день-тѣ, публично паляли свѣщи предъ иконѣ-тѣ на св. Доминика, а у дома си, въ скриты стан, съ затулени прозорцы, паляли по седмъ свѣщи въ съботнѣ-тѣ ламбадѣ въ честь яеговы (сый) и Бога Саваота. Тѣй също си криели тѣ и имане-то : показвали въсточна роскошь въ дрѣхи-тѣ си, въ сребърны-тѣ и златны-тѣ съдове, само вѣтрѣ въ затворены-тѣ си къщи, а на улици-тѣ въ Лиссабонѣ, тяхъ ги познавали само отъ просляшкы-тѣ имъ дрехы. Тяхъ правителство-то ги презирало, презирали ги и законы-тѣ, кои не имъ позволявали да постѣпятъ даже въ господарственнѣ служба, и да имъ изпълняватъ пѣкой църковны обряды.

Но малко ся презирали полвинобращени-тѣ Евреи, сиречь оныя, на кои предци-тѣ са женили вече на христіански. Тѣ въобще отстанали отъ Еврейскѣ-та вѣрѣ, и, за да си докажатъ благочестіе-то, были най вѣрны шпіоны на инквизиція-тѣ въ открыванье на тайно-то извършване на Еврейски-тѣ обычаи, кои были запратени въ Пуртугалия подъ смъртнѣ казни. Това нещастно обстоятелство было причина на ужасно-то произшествіе, кое са случило въ Лиссабонѣ въ минало-то столѣтіе.

Нѣкой си сеньоръ Габріель-Ель-медже-де-Кунья-Е-Джункейро, былъ богатъ полениобърнатъ Еврей, кой спечелилъ въ Мозамбикѣ отъ търговіа-тѣ съ негры, и живѣялъ отъ дѣходѣ-тѣ на капиталы-тѣ си. Отъ старость косми-тѣ на главѣ-тѣ му испадали, но при сичко това, старецъ-тѣ до безуміе са влюбилъ въ хубавѣ-тѣ си съседкѣ, дѣвица, сеньора Джоаквина. Къщи-тѣ имъ были единъ сръшну другѣ, въ твърде тѣснѣ и дългѣ улицѣ, въ іеноріѣ-тѣ *San vincente de fora*. Кіошковые-тѣ на тия стары къщи, ся сближавали до

тоякози; щото безстрашны-тъ inamorado (таѣ са наричатъ въ Португаліа влюбени-тъ обожатели) често са прихвѣрлятъ отъ единъ кіошкъ на други, за да поговорятъ скрышомъ, въ лѣтнѣ-тъ тѣмнѣ нощъ, за любовни работи съ любовницѣ-тъ си. Нѣкои домакини, за отвръщани на това неудобство, обыкновенно заграждатъ бѣлони-тъ си съ желѣзна рѣшетка, като кафесы, за да удържатъ порывъ-тъ на любители-тъ, прекраснаго пола, отъ посягательство врѣхъ затворници-тъ си. Такава съочка, разумѣва ся не е была работа на старый сеньоръ Габріеля, кой страдалъ отъ подагра, и при сичко това, не е можалъ да глѣда безъ страстно желаніе какъ прелестна-та Джеаквина, коя обиколена отъ черны, набръчканы и жѣлты прислужницы, сидѣла на близо отъ него по нѣколко часа, и като была безъ работѣ, разглѣдвала прохѣдящи-тъ. Сеньора Джоаквина была много хубава; изразителна-та, нѣжна въсточна профиль и срлинный носъ, придавали на красутѣ-тъ ѣ особена прелесть; но то были чѣрты, на кои като поглѣднѣлъ сѣки Португалецъ прикрѣствался, зацо тѣ напомнивали за Еврейско-то происхождане на предци-тъ ѣ.

Сеньоръ Габріель, ако и да са крѣстѣлъ сякога, кога виждалъ искусителницѣ-тъ, но изсѣхнало-то му сѣрдце горѣло като слама. Той горко укорявалъ сѣбъ си за нечестиво-то чувство на любовь-та кѣмъ дѣщирата на „новый христіанинъ“; но единъ дебелъ и чѣрвенъ доминиканецъ успокоявалъ му съвѣсть-та, и таѣ сеньоръ Габріель зѣлъ да хесапи, че попеченія-та на младѣ-тъ съпруга ще бждатъ благодѣтельны за него, че скрыто-то богатство на баща ѣ, лѣжливый христіанинъ, ще покрѣе съдѣржаніе-то на голѣмѣ-тъ кѣщѣ, че въ задня-тъ половина на кѣщѣ-тъ му, има нѣколко малки стаи, изъ кои, освѣтъ тѣснѣй дворъ, нищо ся не види: тамъ тя може да живѣе; но, за безопасность отъ стѣрна на коварны-тъ съперницы, ти не треба да излиза на кіошкъ-тъ. Габріель са рѣшилъ да направѣ на съсѣдъ-тъ си честь, съ предлагане-то, да са жени за дѣщера му. Матеръ Санто (името на Доминиканецъ-тъ) далъ разрѣ-

шене, и сеньоръ Габріель порячиъ на сжщій-атъ да устрои свадь-бѣ-тъ. Но . . . гдѣ са е чуло и видѣю! тайный Еврей са осмѣ-лилъ да отрече, рѣшительно, подъ прѣдлогъ че дщера му Джоак-вина е вече сгудена.

Това было грѣмовъ удѣръ пзъ ясно-то небе за раздражител-ный и болный сеньоръ Габріеля. Отъ тая минута, той мыслялъ са-мо какъ да отмѣсти. Испървенъ той искалъ да подкупи разбойницп-те за да убіятъ баща-та и дщиря му съ ненавистный и любовникъ, кого, впрочемъ, той и не видѣлъ. Той бы употребилъ съ охотѣ до триста крусада (португалск. монета) за тая работа, — защо-то Португалцы-тъ за да си отмѣстятъ не жалѣятъ никакви пожертвова-нія; — но работа-та нестанила. Домочадіе-то на новый христіа-нинъ ходяло съкн день въ църква; тыя хора раздавали много мило-стыня, непронущали ни единъ църковенъ дискосъ, въ кого да не хвърлятъ подаяніе, служили парастаси за души-тъ, кои са намирали въ чистилище-то. Никѣкъ неможали да ги укривятъ. Но Габріель си съобщилъ мысли-тъ на Патеръ Джона, и той му разрѣшилъ да пристѣпни на работа. Сеньоръ Габріель начепалъ отъ това, че въ уединенѣ-тъ стая, коя са видѣла отъ сръщанѣ-тъ къщѣ, зель да пали съкн петакъ, вечерь-та, сѣботна-та ламбада съ седемъ свѣ-щи, и правялъ тѣй, като че са моли по обычай-атъ на Еврей-тъ. Прозорецъ-тъ, съ намѣреніе, былъ закрытъ съ тънко платко. Онова, кое той искалъ, случилось. Сеньоръ Джозе Адамандъ, Джоакви-нинъ баща, убѣдился отъ тыя знакове, че и съсѣдъ-тъ му не са е отрекълъ отъ вѣрж-тъ на предци-тъ си. Това желаніе поселило въ тайный Еврей да са сблизн съ него, защо-то сеньоръ Габріель, като та-енъ единовѣрецъ, богатъ человекъ, былъ за него угоденъ искатель за дщера му. Отъ него време, той съ по малко опасеніе закры-валъ сѣботна-та си ламбадка. Едно обстоятельство послужило поводъ за да са запознаятъ двама-та старцы. Сеньоръ Габріель игралъ роль-та на тайный Еврей, тѣй хубаво, щото Джозе Адамандъ са

излагалъ, и подиръ нѣколко време повелъ скрито съѣда си въ най скрита-та часть на къщѣ-тъ си, гдѣ-то тамъ была направена малка една синагога (хавра). Джозе Адамандъ, даже ясно напомнилъ на Габріеля, че нему, като на едновѣрецъ, той съ охота дава рѣж-жѣ-тъ на дъщери си. Макарь тука и да не слушали Джоаквина, но глава-та ѝ была онариичаза, и тя рѣшително казала, че ако не принадлежи на любимый си сеньора Педра, кой вече цѣла година минува край кіюнкя и ѝ са поклали, тя непременно ще са хвърли въ Тайо (рѣка).

Но сеньоръ Габріель направилъ такива открытія, кон, той, безъ отяготене на съвѣсть-тъ си не смѣлъ да скрие отъ пріятель-тъ си, доминиканецъ-тъ. Той му разказа въ сичко, кое видѣлъ, и го попиталъ, може ли да са съедини съ дъщеря-тъ на „новый Христіанинъ ? “

— Пазн Боже ! извикълъ доминиканецъ-тъ: смъртъ на огънь-тъ проклятому антихристу ! Азъ на тебе възлагамъ сыне мой, като дѣло съвѣсти, обязанность да произнесешъ предъ свято-то сѣдище на Инквизиція-тъ объясненіе сръщъ твѣ Богоотстъпницы: На тебѣ ще са турн най строго наказаніе, ако ты срынешъ престѣпленіе-то противъ вѣржѣ-тъ.

— Padre ! отговорилъ сеньоръ Габріель: Азъ вече нечувствувамъ отмъщеніе; упорство-то Джоаквиново на вѣрно ще мине; баща ѝ ю готовъ да ми испълни желаніе-то. Какъ ный можемъ да правимъ хоржѣ-тъ нещастны, ако на това не ны побуждава чувство мщеніе ?

— Бжди проклятъ ! рѣкълъ съ негодование доминиканецъ-тъ, и да бжди проклятъ сичкій ти родъ до девето-то колѣно, ако ты замълчишъ ! нѣма милость грѣшному въ ерестъ-та и въ Богоотстъпничество-то, ако той е былъ свидѣтель на това.

— Padre ! азъ немога да бжда свидѣтель противъ тѣхъ. Азъ неможа да ги обвинѣмъ. Тый ще мы отговорятъ: ты на излъга, чи ти

дѣлѣхми: мы сами видѣхми, какъ ты исполняваніе заповѣди-тѣ на Талмудъ-тѣ.

— Тый никога неще ся научѣтъ, кой ги обвинява. Три пѣти ще ги вѣждѣтъ въ сѣдилище-то, и ако тый са не явятъ, то служители-тѣ на Инквизиція-тѣ ще ги измѣнятъ изъ постелки-тѣ имъ. Въ уединенѣхъ тѣмъхъ тѣмнищѣхъ ще имъ дадѣтъ време за размышленіе. Ще имъ предложатъ да произнесѣтъ сами на себѣ обвиненіе-то. Ако тый не сторятъ това, то ще ги мѣчатъ, до гдѣ-то ся открѣждѣтъ. Ако бы да са упирѣтъ, достаточно е и тайно обвиняване, за да са признае престѣпленіе-то имъ доказано.

— Но заповѣдь-та на краля Ивана, конечно, ще имъ даде покровительство-то си.

— Заповѣдь-та (едиктъ-тѣ) си изгуби вече силѣ-тѣ и излѣзе изъ употребене. Прави онова, кое ты казвашъ.

Въ една недѣля, между рождественскій постъ и новѣ-тѣ годи-нѣхъ, камбанѣта на доминиканскѣ-тѣ цѣрквѣхъ, още отъ утрь-та наченала да събира хора-та на ужасно зрѣлище. Шествіе-то (алай) са простирало отъ вѣжтрѣнность-тѣ на близолѣжаще-то зданіе Инквизиціи (Casa Santa) по главна-та улица на градъ-тѣ. Най знаменити-тѣ жители, на градъ-тѣ, имали за честь да бѣждѣтъ проводни-цы на осѣдени-тѣ. Голѣмци-тѣ са явили въ тържественно-то си облекло, като другари на Инквизиція-тѣ. Дълги рядове отъ доминиканци и други монаси нѣмъ, при протяжнѣй звѣнъ на камбанѣ-тѣ, *De profundis* ; подиръ тяхъ слѣдвали осѣдени-тѣ, облечены въ ужасно-то *Sanbenito* , облѣкло намазано съ смола, на кое были изображены діаволскы фигуры; на главы-тѣ несчастныхъ были книжны островърхны короны съ смѣщи-тѣ украшенія. Тѣ вѣрвѣли съ боси нозѣ и были забиколены отъ нѣколко въоружены служители на Инквизиція-тѣ. До осѣдени-тѣ — кающѣ-тѣ ся, въ смѣщо-то *Sanbenito* , отъ предъ имъ приговорены-тѣ на заключване за прѣзъ цѣлый имъ животъ, или на заточеніе въ Африкански-тѣ пустыни. Въ открыти-тѣ

чърни гробове, кои били исписани съ червенъ огнь и дѣволи, носили изображеніе-то на побѣгнали-тъ и осѣдени-тъ на смърть.

Присѣдени-тъ за изгаряне били трима, старцы, прекрасна млада дѣвойка и блѣдентъ единъ младъ чловѣкъ, сеньоръ Педро, влюбентъ въ дѣвпца-та, кой отъ отчаяне ся открилъ въ юдейство-то за да погине наедно съ нея на огнь-атъ. Най послѣ процессіа-та (алай-тъ) ся запряла; осѣдени-тъ били турени въ полукръгъ, и предъ сѣкиго отъ тѣхъ исправили по едно распятіе; тукъ тый требало да чуютъ проповѣдь-тъ, проклятіе-то на изтѣпленный Капуцынъ и присѣждане-то на Инквизитори-тъ. Служитель-тъ на Инквизиція-тъ, съ удъръ по грѣди-тъ, посвятилъ ги на смърть. Съ тоя знакъ, св. сѣдилище пзрѣкло отричане-то си отъ тѣхъ. Духовна-та власть не щяла сама да пролива кръвъ, и за туй тя предавала жъртви-тъ на свой-атъ фанатизмъ въ ржцѣ-тъ на свѣтскъ-тъ власть. Въцарило ся дълбоко мълчене; чувалъ ся само звукъ-тъ на вериги-тъ; желати-тъ са приближили; Джоаквина хвърлила на Педро погледъ пълентъ отъ любовь. Той печално са смѣялъ. Възвышено чувство го одушевявало, защо-то той са жертвувалъ за съзлюбенъ-тъ си. Процессъ-та изново тръгнала, и была съ-провождена отъ войскъ и народъ-тъ. Кавалеры изъ първи благородни фамилии, и високи съновници (titulados) съ открыты главы, съ сабы, тѣй също пмали за дългъ да спроводятъ осѣдени-тъ до голѣмий-тъ огнь, гдѣто ги изгарѣли.

Най послѣ дошли до търговскъ-тъ площадъ (Praça do commercio) Войска та направила карре. Огромна-та площадъ, сички прозорци, сички кіошковые и покрове (на кжщъ-тъ) били пълны съ хора, мочти-тъ на корабн-тъ, кои са намирали въ Тайо, покрети били отъ матросы; за дворъ-тъ, за дипломатическій корпусъ, за прелаты-тъ и за високо-то багородство били направены мѣста отъ дѣски. По срѣдъ-тъ, на високи-тъ Ешафоты (мѣсто за посичаніе), видѣли ся стѣлбове.

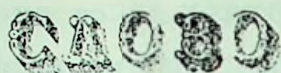
Тѣпани-тѣ гърѣли, джелати-тѣ са лутаи пламакъ-тѣ горѣли. Отъ дымъ и пепелъ не можало да са ведатъ смъртни-тѣ мѣки па хора-та, кои были пожъртвувани на страшно-то заблаждене; те были видѣли даже и взоръ-тѣ смиренія, кого бѣдна Джоаквина подигнала съ пламакъ-тѣ еѣли отца милосердія.

Въ това врѣме са показывъ всадникъ. Въ съпровождане на нѣколко слуги, той ѣздилъ около огнь-тѣ. Блѣдно-то му лице изражавало болѣзнено състояние. Черный простый плащъ (іамурлукъ) не закрывалъ па пѣлно кадиѣнж-тѣ му дрехъ. На каѣ-то са не завъртаѣ, на сѣкаѣ народъ-тѣ падалъ на колѣни. Всадникъ-тѣ давалъ заповѣди да усилятъ огнь-тѣ, щото по скоро да са свръшатъ мѣченія-та па осѣдени-тѣ. То былъ Иванъ V, първи Португалски краль, кой пріелъ отъ папѣ-тѣ титулъ “вѣрѣйшій”, за въздаяніе на заслуги-тѣ, кои были направени па Римъ. Той присѣствувалъ почти при сичкъ-тѣ тѣзи ужасна церемонія, коя са продыжавала повече отъ шесть часа.

Найъ послѣ пламакъ-тѣ са смалилъ. Инквизитори-тѣ станѣли, и сички значителны лица, кои присѣствували при тоя Богопротивенъ подвигъ, кой былъ извършенъ въ слава Всевышняго, отишли въ дворъ-тѣ па великій инквизиторъ, кой ги угостилъ съ вѣликолѣпенъ обѣдъ и огнено вино *каркавелосъ*.

За да ся помни сякога това происшествіе, инквизиція-та, подиръ двѣ недѣли, издала дебелѣ книгъ, въ коя са помѣстены производството на работы-тѣ и подробно-то описаніе па церемоніалъ-тѣ за изгаряніе-то па “трима-та тайны Евреи”, и отъ която е извлеченъ тоя простъ разказъ.

Преведе Д. Е. Я.

ИЗРЕЧЕНО ВЪ БЪЛГАРСКА-ТА ЦАРИГР. НАРОДНА ЦЪРКВЪ,
НА НОВЪ-ТЪ 1861 ГОДИНЪ.

Чули сте вѣй любезни братѣ Христіане, за жалостно-то събытіе, кое-то стана на 18 Декемвріа отъ заминалѣ-тъ вчера година, събытіе, което іе распакало много истинни чеда на православно-вѣсточнѣтъ църквѣ и іе нажалило много истинни сынове на наше-то мило отечество — Българія. — Ахъ ! и какво ще да іе това Българско сърдце, което да не ся іе обляло съ кръвъ, когато іе дошла до него първа-та вѣсть за това печално отчужденіе отъ пазвѣ-тъ на нашата православно вѣсточна църква за това горѣстно раздѣленіе на нашъ-тъ бѣдный народъ.

Нещастный българскый народе ! много нещастія сѣ тегнѣли до сега на твоѣтъ шіѣ; много стрѣли сѣ тя до сега промушвали. Но сега ся хвърли грѣхъ тебе една ядовита стрѣла отъ самага лукаваго демона, стрѣла, която, ако да ся неизвади по скоро, вѣчно ще раскървява сърдце-то ти и, като единъ забавенъ ядъ, ще уморява за всегда и тѣлеснѣтъ и правственнѣтъ твои сили.

Братѣ христіане ! Съ плачь и рыданіе посрѣщамъ новѣ-тъ 1861 годинѣ и въ нашата воля ли е да не плачемъ и да ся не печалимъ ! Кой изъ насъ не желаѣше въ сегашніѣтъ день да си отвори сърдцето и да вкуснѣдни пріятни надѣжды за всѣчкѣ-тъ прѣдстояща нова година ? Кой изъ насъ не щѣше да іе готовъ да ся възрадва днесъ и да благодари създателя си Бога за постепенно-то улущеніе на времена-та отъ година на година, кое-то става въ имперіѣ-а, и за непрѣстанно-то олекченіе, кое-то отъ день на день осѣщамъ нѣй, на царуваніе-то на бла-

гій-тъ нашъ самодържець Сул. Аб. Меджидъ ? Кой другій день е по способенъ да ни накара всички-тъ да ся сжислимъ за прѣжняло-то и да видимъ постепеннѣ-тъ разлики на наше-то състояніе отъ година на година, ако не такъзи единъ какъвто сегашній-тъ, съ кой-то ся отдѣляи отъ една преминѣлъ и стѣпваи въ новѣ години ? Колко надѣжды са залавятъ въ такъзи дни, съ прѣмѣтнуванѣ-то на преминѣлы-тъ ! Колко нови планове ся начертавѣтъ ! колко нови мысли ся пораждатъ отъ само-то прехвърленіе на истекли-тъ вѣремена съ чаканіе-то на идущи-тъ ! Но какво е сега намъ позволено да мыслимъ за напредъ ? Какви мысли могатъ да си заловѣтъ въ наши-тъ сѣрдца, когато тѣй зѣ ся прѣсѣче, въ послѣдны-тъ дни на послѣдній-тъ мѣсяць отъ изминѣлъ-тъ вече години, отъ толкова години започенѣ-то наше стремленіе да добѣемъ независимѣ Іерархіѣ по законн-тъ на вѣрѣ-тъ си и по трѣбованіе то на наши-тъ сѣрдца ? Какво смѣщеніе ! какъвъ страхъ ся остана при този въпросъ !

Хора, на кои-то прочуто-то лукавство са привлече, братіа, отъ нашѣ-тъ простотѣ и на кои-то пенаситна-та жадность ся притегли отъ обиліе-то на нашѣ-тъ земѣ, хора, кои-то собственны-тъ имъ съотечественници прѣзирѣтъ и мразѣтъ паедно съ техни-тъ имъ отецъ, кой-то іе истиненъ отецъ на лѣжѣ-тъ, и затова тѣ кръвъ проливѣтъ за да ся освободятъ отъ тѣхни-тъ желѣза, съ кои-то сѣ ги толкова вѣре държали оковани; хора, на кои-то най правото имя іе *Іезуити*, хора, съ дѣвоиски-тъ хитрости на кои-то, си тѣй искусно служи дипломатикѣ-тъ на пѣкои западни правителства въ наши-тъ вѣсточни страни, тѣзи хора сполучихѣ, слѣдъ двѣ годишино-то си лѣганіе да отцѣпѣтъ и отъ насъ, отъ нашѣ-тъ православни вѣсточни вѣрѣ единѣ часть, която е была безъ съмнѣніе слабо свѣрзана съ нашѣ-тъ вѣрѣ и съ нашѣ-тъ народѣ, часть отколѣ вече раслабена отъ порокѣ-тъ. Чрезъ тѣзи гнилѣ и безначинѣ часть отколѣ вече тѣ сполучихѣ, каквото рибари-тъ, чрезъ гнилѣ

тъ и миризливы-тъ мѣсны парчета, да привлекътъ до канджитъ си, като невинни рибки, нѣкои отъ наши-тъ простодушни Българе, които въ простотъ-тъ на сърдце-то си мислили да намѣрѣтъ около тѣхъ удовлетвореніе на отколышното си желаніе, кое-то е въ сърдце-то на всичкій-тъ Българскій народъ. Колко-то по малко жалѣеме, братіа, за онѣзи гнилъ и малка частица, коя-то е вече заражена отъ Іезуитскій-тъ ядъ, толкосъ повече скърби сърдце-то на всякій изъ насъ за тѣзи простодушни наши съотечественици, които по погрѣшкѣ са повели подиръ пейъ, като не могли да отличатъ истинъ-тъ и миризмъ отъ лъжливъ-тъ, съ коя-то са тя искусно прикривала предъ тѣхъ. И какъ да не скърбиме, като тѣй коварно были излъгани тѣзи невинни Българе, та отишли да си промѣнили вѣрж-тъ, безъ да осѣтѣтъ дору това, и на мѣсто да имѣтъ независимо българско духовенство, споредъ както всинца желаеме, подпаднали подъ власть-тъ и подъ вліяніето на Френско-то и Архено-католишко-то? За това ли братіа, сии ній толкова врѣмя търпѣли притеснителна-та власть на фанаріотско-то духовенство ? за това ли сии чакали тѣзи благоприятна минутъ за да отидѣтъ най послѣ нѣкои отъ насъ да си промѣнятъ отеческъ-тъ вѣрж и да подпаднатъ подъ власть-та на едно далечно , другоземно и друговѣрно духовенство, кое-то като е по силно и по лукаво, не ѣе по макко жедно отъ фанаріотско-то, и то тогава да подпаднятъ когато вече останѣ на мѣсяци, или по-добрѣ да речемъ, на дни да считамъ за рѣшеніе-то на народный-тъ ни въпросъ, между туй като преди малко не сии можли да считамъ за това нѣщо нито на години? О, простото, простото, колко по пѣкога сбѣрквашъ и освѣтъ че сама себе си повреждашъ и не сполучвашъ онова, кое-то си желала, но и обща-та работъ осакащашъ. Но пакъ тебе ти ѣе просто, като на простотъ, защото не си мислила нито за себе си нито за други-тъ зло да направишъ, но си са излъгала за добро ужъ. Онѣзи, кои-то са имали

смѣлость да тя излѣжатъ, що понесатъ сичкъ-тъ тягость на това върѣисповѣдно и народно прѣстѣплеіе. Тѣ да мислятъ за важность-тъ му. Отъ тебе ся иска само да са за върнешъ въ пазвъ-тъ на праотеческъ-тъ си църквъ съ истъ-тъ невинность, съ коя-то си излѣзла отъ нея, и ній са надѣемъ че здравость-та и неповрежденность-та ти ще та накаратъ да разумѣешъ неволпъ-тъ си погрѣшкѣ и да изпълнишь това свято желаніе на всички-тъ истински Българе. И защо да са не възвърнешъ, както ся даде вече при-нѣръ на това ?

Какво искаме ній братіа ? Коя іе была причина-та гдѣто сѣ ся излѣгали нѣкои простодушни отъпомежду насъ, та отишли да направили постѣпкѣ, която отъ толкова врѣме желатъ *Иезуити-тъ* и за коя-то сѣ тѣ явно мѣчатъ около двѣ години съ „ змійній-тъ си Вѣстникъ, на който дадохъ и лъжливо имя „ Българія “ ? На ли по ради това че сѣ искали народно независимо Духовенство ? На ли и ній искали това също-то ? Тѣ ли сѣ само гдѣ-то сѣ отбрали, кой нѣтъ трѣба да уловиме, за да достигнемъ общъ-тъ на всичкій-тъ ни народъ цѣль ? До тамъ ли дойде вече работъ-тъ, що-то избрахъ таквози едно крайно сръдство ?

Гдѣ и какъ стои нѣистинѣ нашъ-тъ работъ ? До сега, колко-то и да са лукавствували Гърци-тъ и други много, колкото и да сѣ ся мѣчили да унищожатъ и да потѣпчатъ нашъ-тъ въпросъ, обаче В. Порта ся е показала твърдѣ благосклоннѣ къмъто нашъ-тъ въпросъ. Тя не ся взеда го рѣши по желаніе-то на грѣцкъ-тъ Патріаршіѣ. Ако да останеше на тѣзи дѣриѣ-тъ, владѣти-гѣ и прѣдставители-тъ ни отъ колѣ да ся пратени въ заточеніе, но, за щастіе, не ѣ ся слушатъ сега хораты-тъ какво-то нѣкога. Правда-та на Българе-тъ сѣ показа, и ако да не бѣхъ прѣчили онѣзи минни доброжелатели, които сега отцѣпихъ една часть отъ насъ, наша-та работа да іе пріема до сега единъ твърдѣ благопріятенъ край. При всичко това никой отъ здравомисля-

щи-тъ Българе не прѣдвижда нищо лошаво за свършване-то на въпросъ-тъ ни, никой, казвами, не предвижда нищо лошаво, ако да не земами само прѣдъ очи онѣзи лошавирѣ съ слѣдствіѣ-тъ ѣ, коя-то изработиха лукави-тъ Іезуити и тѣхни-тъ послѣдователи, примамены съ пари и лъжливи обѣщанія. Напротивъ всички имамы увѣренность, че като си съдинѣ на рѣшимость-тъ, нѣма да-ся забави благопріятно-то разврѣзване на църковно-народній-тъ ни въпросъ. Садѣ противници-тъ ни Іезуити-тъ наѣдно съ петь шесть свои подкупены послѣдователи, искѣтъ да распрѣсѣтъ въ народъ-тъ противни увѣренія, за да сполучѣтъ по скоро онова, кое-то желѣѣтъ, сирѣчь да измаѣѣтъ Българе-тъ, и за това-тъ непрѣстанно ся проповѣдвали и устно и писмено чрезъ Вѣстникъ-тъ си, че Правителство-то на Н. Им. Величество не може да ни даде Іерархія, като съка чи ній отъ него ѣхъ исками, а не чи исками само припознанье-то въ царство-то на единъ Іерархіѣ, коя-то вече имамы.

Быва ли сега да ся слушѣтъ тѣзи безсѣвѣстни хора? Не трѣбва ли да бѣдемъ ній малко по ушны и да са същамы кадѣ-то-то-то неблагопріятни-тъ увѣренія на Іезуити-тъ? Сега ли ся-тъ първо явяѣтъ на свѣтъ-тъ, че да имъ ся слагамы на хорати-тъ?

Братіа Христіене! По безсѣвѣстни, по лукави и вредителни хора отъ Іезуити-тъ нѣма на свѣтъ-тъ. Іезуитинъ или по добръ всѣкій папищашкій калугеренъ исповѣдва такъвѣзи вѣрѣ, държи такъвѣзи законъ, кой-то му дава пзинъ да лъже, да прѣска пари, да ся кълне, да хули, да ся гаври съ добры-тъ, да хвали лошави-тъ, да чирпа, да гощава, да клевети, да ся смѣе, да плаче, съ една рѣчь да прави всенчко, кое-то може, стига садѣ да докара работѣ-тъ, що-то да примѣкне нѣколкомина дуци подъ-власть-тъ на папѣ-тъ. Такъвѣзи о папищашкій-тъ калугеринъ! Всѣкій кой-то знае какво сѣ тія калугери, ги прѣзира и бѣгѣ отъ тѣхно-то съобщество, ако не е садѣ свързанъ съ тѣхъ по нѣкой интересъ. Са-

мо онзи кой-то не знае съ кого има работѣ, ся слага на хорати-
тъ имъ. Простодушни-тъ наши съотечественици, кои-то сѣ пзлѣга-
ни отъ орудіа-та (мекерета-та) имъ, разумѣва ся, не знаѣтъ ка-
кво е́ това Іезуитинъ, папицащій калугеринъ; тѣи не могатъ се-
га да разумѣятъ догдѣ калугери-тъ ся държатъ малко по па стър-
пѣ, догдѣ ги ласкаѣтъ, догдѣ имъ обѣщаватъ много работи, на кон-
то извършване-то остава за папрѣлъ. Но дано не дойде туй
время, когато ще разберѣтъ лукавства-та и измамѣ-тъ имъ ! да но
по скоро ся съгнѣтъ и ся оттеглѣтъ отъ тѣхъ, за да нѣматъ слу-
чай да имъ видѣтъ и добрѣ познаѣтъ лукавства-та !

Но были каквы были Іезуиты-тъ, пека и тѣй речемъ. Быва ли
да отиваме да слушаеме всякакви хора и да отидемъ да си промѣну-
вами вѣрж-тъ, спорѣдъ какво-то тѣ искѣтъ ? Тѣй ли ся играе съ вѣрж-
тъ, какво-то сѣ направили пѣкон ? Нейна-та святость по́ ли е́
малко нѣщо прѣдъ нашитѣ очи, отъ колко-то едно независимо ду-
ховенство ? О, братіа до тамъ ли чакъ дойдохми ? Ако желаніе-
то ни за народнѣ Іерархіѣ гори въ сѣрдца-та ни, тѣй ли трѣбва-
ше да го удовлетвори́мъ ?

Като отидоха пѣкон простодушни да ся папицащѣтъ какво
друго направихъ освѣнь че повлекоха срамъ на народѣ-тъ и извър-
шихъ планъ-тъ на подкупенин-тъ ? Нѣщо сами ползувахъ ли
ся ? Какво, какво придобихъ ? Догдѣ си бѣхъ независими, догдѣ
имахъ владици Българе, догдѣ никой другородецъ и друговѣрецъ не
имъ ся мѣсяше въ църковно — народны-тъ работи, понеже и грѣц-
кѣ-тъ патріаршіѣ бѣхъ отритѣли наедно съ насъ, тѣ отидохъ,
та ся дадохъ въ рѣцѣ-ты на Армено — католичкѣй-тъ патрикъ и
Папскѣй-тъ намѣстникъ, за да ги управлѣвѣтъ и настаняватъ тѣ прѣзъ
орудіа-та си. Тѣ бѣгѣтъ отъ грѣцы, а пѣкъ отидохъ та ся уврѣ-
хъ помежду Армено — Католици-ты. Изгубена, много изгубена
работа ! Та и кой ги пудѣше ? Отъ какво бѣгахъ ? Грѣци-ты
привзехъ ли ги ? Или ся уплашихъ да имъ не сторѣтъ тѣнькое зло ?

Ако имаше нѣкое зло да ся тѣгли, да ли тѣзи щехъ да го тѣглатъ, кои-то отидохъ да ся попапицашиѣтъ? На ли най на-прѣдъ то щеше да слѣти по' извѣстни-тѣ ни хора п'владица-тѣ? Ако прочее тѣзи послѣдни-тѣ не ся уплашихъ, онѣзи, кои-то отидохъ въ папицаши-тѣ черкова отъ какво ся уплашихъ? Но ъе ли явно, че тѣ изѣршихъ работѣ-тѣ само на подкупени-ты, кои-то ги лукаво подиграхъ? голѣма простота!

Но ще каже нѣкой, че тѣ не сѣ си измѣнили вѣрѣ-тѣ. Да, папицаши-тѣ калугери тѣй искусно ги излѣгахъ, щото тѣ това и не усѣтихъ, та и какъ можѣхъ да усѣтѣтъ таквизи чловѣци? А пакъ работа-та ъе явна. Онова, което ся подписвали не ся ли напеча-тата въ ѡезуйтскій-тѣ вѣстникъ? То нали казва, че подписа-ни-тѣ припознаватъ за святи догми-тѣ и обрядитѣ на рияскѣ-тѣ църква и считатъ папѣ-тѣ за главѣ на църквѣ-тѣ? Не казвали това, чи тѣ сѣ обѣщали да дрѣжатъ и исповѣдватъ онова, кое-то дрѣжатъ и исповѣдватъ папицаши-тѣ? Какво искатъ повече? Но сѣ ли цѣли папицаши? но ще рече нѣкой: „въ църквѣ-тѣ по видимъ никаква измѣнѣ, и туй църква и онуй църква, и въ тѣхъ и онѣхъ ся служи все едно.“ Така, по спорѣдъ каквото сѣ ся подписа-вали, оставено имъ садѣ да си служатъ литургіѣ и да си чегатъ въ църквѣ-тѣ, спорѣдъ каквото е у насъ, не поради това, чи на-шето служеніе ъе свято, но като сѣ на него алащисали да имъ ся търпи до вѣмѣя, за да не имъ ъе сега изъ единъ пакъ мѣчно. А чи ъе това тѣй, ѡсно ся види отъ сами-тѣ думи на подписани-тѣ. Какво сѣ тѣ припознали и подписали? Тѣ припознали и подписали, чи папицашко-то служеніе, както и догми-тѣ имъ, е Свято, а за нашето рѣкли само, чи ся падѣжтъ, чи то неще имъ ся бута, си-рѣчь ще имъ ся търпи като единъ косурѣ. Послѣ това каквѣ другѣ по голѣма измѣнѣ на вѣрѣ-тѣ тѣ искатъ? това що сѣ на-правили не е' ли доста? Пакъ простота, пакъ простота!

Хортуватъ нѣкои: „Черковѣ бадѣхава ни дадохъ, на попово

плащатъ по хиляда гроша, на двама-та калугери давятъ по 2500 гроша и други много работи ся обѣщаватъ да направятъ се безъ пари, еще и Наполеонъ ще ни покровителствува.“ Като сж таквизи добри папицаши-тъ защо не дадѣтъ тука нѣщо и на нашѣ-тъ църкви или на други нѣкои? Тѣ давѣтъ, любезни братіа, само тогава, кога-то знаятъ добръ, чи онова кое-то ся дава ще излѣзѣ пакъ отъ опѣзи, на кои-то ся дава, и ісше сто ката повече. Подписанин-тъ пакъ ще плащатъ, защо-то това що ся сега дава ще стане борчъ на папицаникѣ-тъ имъ църква, кой-то ще ся исплаща пакъ отъ опѣзи, кои-то ся черкуватъ на тѣхъ църкви. А колко-то за покровителството на Наполеона това ся хортува само прѣдъ прости чловеци. Опѣзи, кои-то разбиратъ, знаятъ, какъ то рѣкаль и самъ Армено-католишкій-тъ патриархъ, кога-то станѣли папицаши, че каква-то бѣра и да приеме турскій подданинъ, пакъ подданинъ ще си остане.

Подписанин-тъ не сж мыслили, чи това сж се' папицашки измаи. Тѣмъ какъто и за други-тъ работи, тѣй и за това не имъ дохождало на умъ-тъ. Юще по малко знаѣтъ, какво има да ги слѣти но на татакъ подѣ власть-тъ на папѣ-тъ.

Тѣ не знаѣтъ, че папѣ-тъ има калугери безчисленно множество и че тѣзи калугери гдѣ-то полѣтъкъ опустошавѣтъ, като скакалцы, земѣ-тъ, а най паче сега, кога-то хиляди отъ тѣхъ сж испѣдени изъ Италія и ся скитѣтъ какво-то Европейскіѣ Вѣстници извѣстивѣтъ, праздни, гладни и жедни по улици-тъ на Римъ. Ако бы и други нѣкои Българе да станѣтъ толкова прости и да послушатъ лъжи-тъ на папицашки-тъ орудія, както сж са излѣгали тука нѣкои, тѣзи калугери изъ единъ пѣтъ ще ся распрасѣтъ по Българіѣ, за да ся пѣхѣтъ подѣ кожѣ-тъ на хора-та, да ги лѣжатъ да имъ развалѣтъ умове-тъ, за да ся поминувѣтъ добръ. Тѣхни-тъ тукашни събратіа за това са и мѣчатъ толкова

да имъ приготвятъ мѣста за да ся помънуватъ всички-тъ наедно добръ отъ трудъ-тъ на прости-тъ Българи.

Врѣме-то не ни позволява, братіа, да ся простремъ още по на дълго и да представимъ въ сичкъ-тъ пжлнотж, какво сж и що сж панищашки-тъ калугери, каква имъ е цѣль-та и каква е постѣп-кз-та на онѣзи наши съотечественници, кои-то отишли да послу-шали панищашки-тъ орудія и измѣнили святж-тъ своѣж вѣрж на па-пищашкж. Но вѣй видите и отъ реченно-то до колко сж тѣ небла-горазумно постѣпили и за какво голѣмо окайване сж достойны. Вѣй видите, че тѣ не само на себе си не сж направили никакво до-бро, но и на цѣль нашъ народъ струватъ едно голѣмо зло, като полагатъ начало за едно печално раздѣленіе между Българи-тъ.

„Ахъ! защо станжж тѣ толкосъ прости, та наскърбихж всички-тъ истенски Българи, вѣрни сынове на православнж-тъ църквж? “

Хортува сега безъ сжмиѣніе всѣкій изъ васъ.

Но, братіа, съ едно съжалѣніе, съ едно скърбѣніе на зло-то не може да ся помогне. Потрѣбно је сега да употрѣби всѣкій изъ насъ отъ странж-тъ си всички-тъ срѣдства, кои-то му сж въ рѣжж-тъ, за да можемъ да възвѣрнемъ, колко-то е възможно по скоро, останжли-тъ до сега наши отцѣпени братіа, въ пазвж-тъ на нашж-тъ православнж църквж, за да не дадемъ да са вкорепи зло-то и да можемъ да засладимъ този срамъ отъ нашъ-тъ на-родъ, поради това нека всѣкій изъ васъ, съ какво-то знае и както знае, приканва заблуденни-тъ да напуснатъ панищашкжтъ онѣзи църквж и дойджтъ въ този храмъ въкой-то сми ся събирали до сега всички. Нека унищожжтъ това раздѣленіе и посрамжтъ панища-шки-тъ калугери, които вече напѣлнихж цѣлж Европж съ извѣ-стїж, че Българе-тъ прїсли панищашкж-тъ вѣрж; нека дойджтъ тука при насъ да въздыгнемъ наедно всички рѣцѣ къмъ Всевишняго Бога, да услыши, Той по скоро наши-тъ горѣщи молитви и, съ дарованїето на единъ народж Іерархїж, тури край на всички-тъ

тѣзи интриги и призки, които ся турѣтъ на нашъ-тъ народъ и
отъ папищаши и отъ фанариоты.

Бладиго Господи Исусе Христе Боже нашъ, кой-то си слѣ-
зълъ отъ небе-то на земя-та за да туришь миръ помежду чело-
вѣцы-тѣ и вселишь въ тѣхъ братскъ любовь, поспѣши на помощь
намъ Благарамъ ради взаимнаго нашего мира и любва и унищож
по' скоро причинѣ-тъ на това отчужденіе отъ твоѣхъ-тъ истинна цър-
квѣ, което сторихъ сега пѣкомъ отъ наши-тъ съотечественници; прос-
вѣты нѣхъ мысли-тъ да разунѣтъ грѣшкѣ-тъ си, за да не става
новъ раздоръ между исповѣдующи-тъ нѣя-то ти единоплеменници.
Проводи, Господи, вразумляющъ-тъ си благодать и врѣхъ два-
та враждебни намъ стана, за да види и фанариотскій-тъ както и
папищашкій-тъ, че исканье-то наше, на кое-то и този и онзи ся
противѣтъ по едни недостойни твоего святаго имени причини, е
най съгласно съ святъ-тъ твоѣ волю и да прѣстанѣтъ отъ по
вседневны-тъ си злоухищренія, съ кои-то развалѣтъ миръ-тъ
въ твоѣхъ-тъ църквѣ и хулятъ твое-то имя между пароди-тъ, кои-
то [още не сѣмъ ты познали.

ЧЪРТЪ ОТЪ ПРАВИ-ТЪ НА АРАПИ-ТЪ ВЪ АЛЖИРИЯ.

Алжирія ся раздѣля на два пояса, кои-то рѣзко ся отличаватъ іединъ отъ другій: Телъ или прибрѣжіе, земя гориста, прорѣзана съ долове и рѣки, коя-то іе добра за земледѣіе, и Сахара, коя-то іе способна садъ на іедини мѣста да кърми стада. Колко-то сѣ разнообразни тѣзи земи, толкось различѣтъ и жители-тъ нѣхъ по прави-тъ. Въ долов е-тъ на Телъ живѣѣтъ Арапи, а по планини-тъ *Кабили*; и тѣзи и онѣзи ся занимавѣтъ съ земледѣіе. А Сахара ся заселява садъ отъ іедини Арапи-овчери. И два-та вида Арапи имѣтъ іединъ общъ чъртъ. Тази обща чърта іе аристократическій-тъ образъ на правленіе-то, ако може тѣй да ся нарече патриархална-та власть, коя-то іе прѣвзвѣла въ раѣтъ-тъ на началници-тъ на племена-та и на помощници-тъ нѣхъ, — и почитаніе-то къмъ потомци-тъ на стари-тъ родове. Началникъ-тъ на племя-то (кандъ) не ся избира отъ членове-тъ на събраніе-то, а ся назначава отъ правителство-то и іе прѣдставитель на интереси-тъ на това дирне-то. Кандъ-тъ обаче винаги ся назначава отъ домочадія, кои-то имѣтъ почетъ въ племя-то, и това дирне-то ще ся счита посрамено, ако да ся избере за Кандъ человекъ незнаменитъ. Ето въ какво състоѣтъ аристократически-тъ понятія на Арапи-тъ. Кандъ-тъ ся счита и за смѣхъ, и за управитель и за берникъ на данскъ-тъ. За помощникъ му ся назначава халифъ, кой-то му застъпва мѣсто-то, кога го него нема. У Арапи-тъ има благородство отъ 3 вида: 1), благородство по отколышнѣе пропехожденіе, 2) благородство военнѣе и 3) благородство църковнѣе. Ш е р и ф ъ или благороденъ Мусулмане-тъ наричѣтъ всѣкиго, кой-то може да докаже че му іе родъ-тъ отъ дѣщеріѣ-тъ на Магомета или отъ чича му Сидъ-Али-Аби-Галеба. Шерифи-тъ и-

мѣтъ голѣмъ почетъ между Арапи-тъ, безъ да ся ползувѣтъ съ нѣкои сѣщественни прѣимущества. Тѣ носѣтъ титулъ Си ди (мой Господинъ) *Джуадъ* или военни-тъ аристократи сѣ потомци на стари фамили, кои-то сѣ ся прославили, или и дору и поттомци на хорейшити-тъ, отъ Магометово-то племѣ. Тѣ сѣставлявѣтъ военни-тъ стихіѣ на арабско-то общество и прѣдводѣтъ други-тъ на бой-тъ. Сиромажнѣи-тъ народъ често тѣрпи отъ жедность-тъ и несправедливостъ-тъ имъ, но ся иририрава съ това прѣтѣсеніе, поради гостепрѣимство-то и покровителство-то, кое-то му тѣ чисто правѣтъ въ минути-тъ на пуждѣ-тъ. Тѣмъ имъ давѣтъ названіе: *Шейкъ*. Духовна-та аристократіа, която има голѣмо политическо вліяніе, играе много по голѣмъ ролъ, отъ колко-то други-тъ аристократи, ако тя и да не ѣе оснoзана на матеріалнѣ силѣ. Членове-тъ на този класъ ся наричѣтъ *марабути*. Като ся вдавѣтъ исклучително въ едно само изученіе на алкоранъ-тъ и на молитви-тъ, марабути-тъ ся считѣтъ по между Арапи-тъ уважителни на чистотѣ-тъ на вѣрѣ-тъ и ся ползувѣтъ съ голѣмъ почетъ; дуни-тъ имъ имѣтъ силѣ-тъ на прорицалища. Не сѣ тѣ ѣдинѣ имѣтъ само спиралнѣ кланіе-то, но по често сѣ подпалѣни фанатизмъ-тъ и сѣ подбуждали войнѣ срѣщу оиѣзи, кои-то исповѣдвѣтъ други вѣрѣ. Достойнство-то на марабути-тъ ѣе послѣдствено. Тѣ сѣ потомци на хора, кои-то сѣ ся прославили съ строго-то испълненіе на заповѣди-тъ на алкоранъ-тъ и кои-то сѣ правили по нѣкоги чудеса. Надъ гробове-тъ на тѣзи праведници сѣ подигнѣти молилни (*зауя*), около кои-то живѣѣтъ сегашни-тъ марабути, като ся хранѣтъ отъ произведенія-та на пожертвовани-тъ земи или отъ приношенія-та на благочестивнѣ хора: По нѣкогаси тѣ ся ползувѣтъ съ десятинѣ-тъ отъ околнѣ-тъ племена, но този данокъ ѣе свѣтѣршено доброволенъ и не ѣе основанъ врѣхъ никой законъ. Марабути-тъ малко работѣтъ. Работѣ-тъ тѣ налагѣтъ врѣхъ ученици-тъ си — *Толба*, кои-то тѣ пакъ като за възнагражденіе учѣтъ на книгѣ

и на върж-тъ. А главна-та имъ обязанность да показватъ гостеприимство къмъ всички-тъ странници, безъ да се изваждатъ и прѣстѣпници-тъ, поради кое-то нѣкои *зауя* съ станжли, разумѣва се, неразвалимо убожище за тѣзи дирин-тъ. Робство, въ таквоя от-вратително значеніе какво-то има тази дума въ Америкъ, по между Арапи-тъ нѣма. За тѣхъ робъ-тъ је слуга, кой-то се счита членъ на домочадіе-то и има право да иска да го продаде онзи, кой-то го владѣе, ако не постѣпа съ него добръ. Подиръ нѣколко си години робъ-тъ се освобождава, но обикновенно той остава въ домочадіе-то, коіе-то је задължено да го храни до смърть-тъ му. Коранъ-тъ дума: „никога не думай: „мой робъ“ зашто-то всички ній сми роби Божій, — казвай: „слуга мой, слугиня моя.“

Тѣжко-то и дълговрѣменно-то нго на чужденци-тъ, безпрѣстанны-та вражда помежду стѣблин-тъ племен а и опасности-тъ, които произлизатъ отъ това, направили Арапъ-тъ скритенъ и недо-върливъ. Отъ болзнь да не оскърби или да не се искаже твърдѣ откровенно, особено кога се разговаря съ христіане-тъ. Той се расправя въ многочислени учтивости и израженія, кои-то за него нѣматъ никакъвъ разумъ, но лесно излягватъ Европейцъ-тъ, по тонь-тъ на чистосърдечіе-то. Като го је непрѣстанны страхъ отъ вліяніе-то на зли-тъ духове, на зли-тъ очи, на магесничество-то и на други такива порожденія отъ распадение-то съ суевѣріе въображеніе, той нищо не прѣдприема безъ молитва. Ими-то Божіе је винаги на языкъ-тъ му, но не като израженіе на дълбокъ набож-ность, а просто като магическа дума за отвръщеніе на нещастія-та. Основна-та чѣрта на арапскій-тъ характеръ— дълбокъ егоизмъ— се изражава и въ религіозность-тъ му. Религія-та за него је садѣ средство да има успехъ въ всичко и да удали несполуки-тъ. Най силно-то чувство, кое-то тя може да възбу ди въ него, је фанатическа-та слѣпа ненависть къмъ онѣзи, кой-то исповѣдватъ другъ вѣрж, по и въ това играе голѣмъ роля страсть-та за гра-

беніе. Алжирскій-тъ Аранъ іе користолюбивъ, суевѣренъ и недо-
вѣрливъ; но всички-тъ тѣзи качества ся скриватъ подъ чисто ди-
пломатически форми на вѣжливостъ-тъ. Да ся пита за жена-та на
Аранъ-тъ, съ наричаніе-то ѿ іе никакъ невъзможно, дору и ако іе
тя опасно болна. Питатъ тѣй : „какъ іе здравіе-то на домоцадіе-
то ти или на чадъръ-тъ ти“. Ако ся изразишь по ясно, ще въз-
будить ревностъ и подозрителностъ. Ако ты питашь за жени ми,
ще рече че си ѿ видѣлъ: ето какво ще помисли аранъ-тъ, ако и
да не каже. Обикновено-то прѣдупазително поздравленіе ся дума
тѣй: „поздравлявамъ хора-та“ и ся употреблява при срѣщъ-тъ съ
непознаници, между кои-то може да има нѣкой невѣренъ, а при
невѣренъ не бива да ся признаѣтъ священи думи, за да ся тѣ
не омърсаватъ. А строги-тъ пазители на законъ-тъ думятъ, кога
ся срѣщатъ съ магометане, между кои-то може да има Христіе-
не или Евреи: „поздравлявамъ оуби, кои-то исповѣдватъ вѣръ-тъ
(сир. магометанскъ-тъ), кои-то іе іединствено истини а. При срѣ-
щъ-тъ съ важни лица, церемонія-та ся увардюза твърдѣ строго.
началникъ-тъ, на марабутъ-тъ или на толбъ-тъ цалуватъ ръкъ, а
ако іе той на конь коленно-то. Дирни-тъ нѣкак си искусно знаѣтъ
да си оттеглѣтъ ръкъ-тъ, за да покажатъ смиреніе, безъ да по-
бъркатъ обаче да имъ ѿ цалуватъ. Кога минувашъ около іединъ
работникъ, трѣбва да речешъ : „да ти помогне Богъ“ или „да ти даде Богъ
силъ“; за отговоръ на това той трѣба да ти каже: „да ти спасе Богъ“. Раз-
говори-тъ за работи-тъ ся нѣколко пѣти прѣкъсватъ съ поклои и съ пы-
таніе за здравіе-то. Ако си до Арапинъ и той кихне, речи да ти
спасе Богъ“ и той тутакси ще ти отговори, „да бже Богъ мило-
сердѣ къмо тебе“ Подиръ дълбоко въздыханіе ся дума: „да ми
прости Богъ онуй, кое-то ми ся іе случило“ Блваніе-то ся не
счита неприличіе, както и у Испаниа-тъ, въ прави-тъ на кои-то
има много нѣща арански. Когато ся случавя това нѣщо, кое-то по
между Европейци-тъ ся счита неизразимо неприличіе и кое-то за

ливостъ-тъ имъ. Ако Арапинъ-тъ не ще да изпълни іединъ молбъ, той ъ изслушва търпѣливо и отговаря: „върви, Богъ ще даде“, и добрій-тъ Мусуламанинъ не ще да сѣе, съ повтореніе-то на молбъ-тъ, да изрази съмнѣніе въ милосърдіе-то Божіе. За да се откъснатъ отъ запытванія, казвѣтъ: „не ѣ на мене дадено да се намѣсамъ въ дѣла-та Божій“ или „іединъ само Богъ знае всичко“. Ако ви укорявѣтъ, отговаряйте садѣ; „това ѣ бѣла воля-та Божія“ или „това ѣ было написано у Бога“, и тутакси ще се махнатъ отъ Васъ. Скрытностъ-та на Арапинъ-тъ и страховитостъ-та отъ състраданіе дохожда до толкова, щото той, кога умира, ви отговаря: „Слава Богу ! осѣщамся добръ“. А кога той сполучи да се научи отъ васъ за нѣщо, кое-то го занема, той ще ви осипе съ изразенія на благодарностъ и на пріятелство, кои-то обаче трѣбва да се разбирѣтъ, както и всички-тъ му празни думи. Догдѣ сте му вѣи потрібни, той ще ви нахрани съ сладки думи; а кога веки той нѣма нуждѣ отъ Васъ, или вѣи сте осиромашели и сте му веки равни по състояніе-то и, може да се случи, ще му поискате помощъ-тъ, той ще ви отговори: „конь-тъ ми тя знае“ или „азъ тебе тя не знаа“. Стара-та арабска пословица дума: „цалувай куче-то по муцунѣ-тъ, догдѣ ти ѣ потрібно“, и арапи-тъ ся дѣйстви-телно държатъ за тѣзъ пословицѣ. Недѣйте хвали конь-тъ или оржкіе-то на іединъ богатъ арапинъ, — той ще се почете задѣлженъ да ви ги подари, разумѣва ся само въ този случай, ако сте вѣи значителенъ чловѣкъ. Недѣйте хвали него самаго, неговѣ-тъ пѣргавостъ, негово-то ѣначество, богатство, — той ще земо това за завистъ или за жаланіе да му докарате нещастіе. Ако нѣкойси за подтвържденіе на думи-тъ си вика врѣхъ себе си нещастіе, арапинъ-тъ пенрѣмѣнно ще го прѣкъса съ думи: „да бѣде зло-то далечъ отъ тебе“. Суевѣріе-то дохожда до тамъ щото едвамъ вѣи речете: „сѣнувахъ“ и ето васъ ви прѣкъсвѣтъ съ думи: „нѣщо добро, съ божіе-то дозволеніе.“

Тѣзи примѣри стигатъ за да покажатъ, на какво ѣе основана религіозность-та на арапинъ-тъ. Ако ся не бовше огъ лошази-тъ сили, той не щѣше до толко често да си прави молитвъ-тъ.

Гостепрѣимство-то ся изпълнява свято между Арапи-тъ; но христіенниъ-тъ пріематъ само тогава, когато съ принудени. Не стига само да нахранишъ, да напоишъ и да упокоишъ „Божій-тъ гость“, но трѣба ѣеще и да удалишъ отъ него всички-тъ неприятели впечатлѣнія. Ето ѣединъ примѣръ за да ся покаже съ каквъ строгость ся изпълнява арапско-го гостепрѣимство.

Въ околности-тъ на Медеѣмъ живѣе нѣкойси Бу-бекеръ. Ёдинъ пѣтъ близо до градъ-тъ ся запрялъ кербанъ на номади-Арапи, по между кои-то той намѣрилъ двама-та сѣнове на ѣединъ старъ свой прѣатель. Бу-Бекеръ не ся ограничилъ само съ това, чи имъ изразилъ радостъ-тъ си, но, догдѣ тѣ стоѣли около Медеѣмъ, имъ испроваждалъ на всички-тъ овоци и ѣдепета. Въ дирній-тъ день на прѣбываніе-то имъ той направилъ на вѣнчк. кербанъ ѣединъ зѣфетъ. Обществѣ-то было весело и всички-тъ найначе заглавирвалъ съ пѣргавость-тъ и живѣость-тъ си сѣнъ-тъ на Бу-Бекера, дѣте на седемъ или на осемъ години. Въ вѣсторгъ-тъ си баща-та му подарилъ ѣединъ катъ нови дрехи. Вечерь-тъ, кога-то сѣднали да ѣдѣтъ, дѣте-то нѣмало. Гости-тъ запитвали за него, но Бу-Бекеръ отговорилъ садѣ; „той спи дълбоко“. Веселость-та отъ това ся не развалила и гощаваніе-то и приказки-тъ ся продължили до сѣрдъ ношъ. Но кога дошло врѣмя за молитвъ-тъ, кога-то ся прави при изгрѣваніе-то на сѣнце-то, и гости-тъ ся веки готѣли да си отидѣтъ, Бу-Бекеръ имъ рекълъ: „прѣатели мои, азъ изпълнихъ законъ-тъ и ся погрижихъ да прокарате весело врѣмя-то въ кѣщъ-тъ ми; сега азъ ще ви ся моля за ѣедно нѣщо. Покажете ми прѣятелство-то си. Сѣнъ ми спи отъ дълбокій-тъ сѣнъ: вчера като игралъ съ майкъ ся, той падналъ отъ височинѣ и ся убилъ. На Бога было тѣй угодно, нека го той упокои. За да не развалѣхъ зѣфетъ-тъ и да ви не

огорчѣхъ, азъ си скрихъ скръбь-тъ и си задържѣхъ чувства-та, азъ накарахъ жена си да мълчи, като ѣхъ запланихъ съ оставѣніе, и вѣй не чухте плачъ-тъ ѣ. Но сега ви моля да дойдите съ мене да погребемъ сина ми и да ся пополюте съ мене Богу за него. “

Ето съ каквъ неестественъ и, речн, суевѣрнъ строгостъ ся увардуюватъ законн-тъ на гостепрѣимство-то. Любовь-та къмъ ближнѣй-тъ си изражава твърдѣ силно само въ прѣдѣлн-тъ на племя-то. На сиромасн-тъ помагѣтъ, за болнн-тъ и старн-тъ работѣтъ, съ іеднѣ рѣчь правѣтъ всичко за да имъ олегчѣтъ нещастіе-то. Но вснчки-тъ тѣзи благодѣлннѣ ся правѣтъ на іедноплеменннцн-тъ и сѣ основани по много врѣхъ домочадно чувство, а по пѣкога и врѣхъ политическѣ смѣткѣ, отъ колко-то врѣхъ състраданіе-то. Вънъ отъ племя-то нѣма ннто състраданіе, ннто благодѣтелностъ, а често вражда и гоненіе; за оуразк-тъ ннѣ къмъ хрнсїтане-тъ и Евреп-тъ нѣма и какво да ся хоргува. Както въ Помпеѣ изучаваши древнн-тъ Рнмляне, сѣщо таѣ и въ чадъръ-тъ на Арапннъ-тъ нѣй виднмъ мїръ-тъ на Авраама и Мойсея, както си іе той былъ безъ нзмѣненіе отъ много-то тнсящелѣтїя. Чувство-то за самопазеніе поддържа сѣщк-тъ тѣснѣ связъ между членове-тъ на племя-то. Баща-та на домочадіе-то и нстїй-тъ неограниченъ властелннѣ, и любовь-та му іе нстїй-тъ егонзмъ, кой-то глѣда въ сннове-тъ за щїтннцн на племя-то и опорѣ за старостъ-тъ си а въ дѣщери-тъ нскупваніе на снѣхн-тъ. Вснчки-тъ чувства на Арапннъ-тъ ся съ-срѣдсточувѣтъ въ племя-то и тозн прѣдмѣтъ на любовь-тъ му твърдѣ прилнча на разбойннческо братство. Забнколенъ отъ опасности, той остѣща, чн самнчѣкъ зѣгннва, и поради това той ся тѣсно сближава съ іедннокрѣвнн-тъ си; общностъ-та на ннтересн-тъ става необходимо условіе за сѣществованіе-то му и наѣ послѣ ся явява отчуждаваніе и омраза къмъ вснчко кое-то не іе іедннокрѣвно. Евреп-тъ были провъзгласени за народъ Божїй и прїелн отъ Бога право да нстреблѣвѣтъ съсѣдн-тъ. Магометово-то ученіе осватнло

за Арапи-тѣ сѣщо-то чувство на іедно исключително положеніе, кое-то и прѣди сѣществувало и дало на Арапи-тѣ право да правѣтъ истребителнѣ войнѣ противъ всички-тѣ други народи. Отъ тѣхъ стѣриж Арапи-тѣ имѣтъ за насъ голѣмъ историческій интересъ. Но между това фанатизмъ-тѣ и фатализмъ-тѣ породили въ тѣхъ равнодушіе къмъ всичкъ, кое-то Европейци-тѣ наричатъ напрѣдваніе. Смѣшно и жалостно іе онова гордо прѣзрѣніе, съ кое-то тѣ глѣдѣтъ на чудеса-та на европейскѣ-тѣ образованность. Нѣдинъ Арапинъ, кога прѣвъ пѣтъ видѣлъ кола-та по желѣзній-тѣ пѣтъ да хвъркѣтъ, съ подсмихваніе си поклатилъ главѣ-тѣ и казалъ : „наши-тѣ коніе прѣпускажъ по скоро.“

(Отъ писма-та на іединъ пѣтешественникъ)

Прошение до Високъ-тѣ Цортѣ.

Отъ фазѣ-тѣ, коѣ-то пріе най послѣ Българскій-тѣ въпросъ, покорни-тѣ Българе ся унуждавѣтъ да земѣтъ дързость и съ покорность да прѣдставѣтъ на Высоко-то Императорско Правителство това изложение. Тѣзи дързость земѣтъ тѣ отъ Високъ-тѣ благосклонность на Н. И. В. благоутробнѣйшій-тѣ си царь, кой-то, като дава съ славнѣй-тѣ Хатти-Хумаюнъ на всички-тѣ си поддани равни права, милостиво заповѣдва всѣкій отъ подвластни-тѣ му народи невѣзбранно да си исповѣдва вѣрѣ-тѣ, спорѣдъ нейни-тѣ особити закони, безъ да има притѣсненіе отъ кого-то и да ѣе.

На високо-то Императорско Правителство ѣе извѣстно, че Българскій-тѣ народъ, кой-то счита за голѣмо свое щастіе да ѣе винаги послушенъ и благопокоренъ на законнѣй-тѣ си Господарь, ѣе туренъ въ царство-то подъ власть-тѣ на ѣдно другоплеменно духовенство и чрезъ това подъ власть-тѣ на ѣдинъ другоплемененъ народъ, такожде раѣ на царь-тѣ. Спорѣдъ даденѣ-тѣ му власть, това духовенство и този народъ, като ся ползувѣтъ самички отъ милость-тѣ на царь-тѣ злоупотребляватъ съ ней и не оставѣтъ Българскій-тѣ народъ да вкуснѣ и той отъ щедрость-тѣ на възлюбленнѣй-тѣ си господарь. Българе-тѣ тѣрпѣтъ, и тѣй, ѣдижъ отъ най голѣми-тѣ обиди, тогава като знаѣтъ, чѣ тѣ въ нищо не сѣ долни прѣдъ царски-тѣ очи отъ Гърци-тѣ, понеже царска-та воля тура всички-тѣ народи равни, и тая обида имъ тежко пада на сърдца-та.

Гръцко-то духовенство и грѣцкій-тѣ народъ ся ползувѣтъ съ всички-тѣ милости царски, а Българе-тѣ сѣ си глѣдали, като съвршенно безъ правни и нищожни въ царство-то. Гръцкій-тѣ на-

родъ, като ги подчинилъ чрезъ духовенство-то си, подъ властъ-тъ си, иска и съвсѣмъ да ги смени въ неговѣ-тъ си народностъ, за да ъхъ съ туй усилие и противугури на Отоманско-го племъ, както това сами Гръци-тъ исповѣдватъ по книги-тъ си, и както ясно свидѣтелствуватъ всички-тъ поступки на Гръцкѣ-тъ Патріаршиѣ.

Тая дѣрня-та, като прѣсѣкла законѣ-тъ на нашиѣ-тъ вѣрѣ, присвоила си незаконнѣ властъ съ имя-то ѣ, и ни владѣе нѣй мучително, за да служи на интереси-тъ на Гръцкѣй-тъ народъ противу Отоманскѣ-тъ Портѣ, да го обогатява съ владѣнія та си и да го умножава съ погърчаваніе-то на Българе-тъ.

Поради това Гръцка-та Патріаршиѣ проважда по всички-тъ мѣста, дѣго има Българе, Архіереи отъ Гръци, и често отъ поддани-тъ на Еллинско-то царство, кои-то, като се не благодарѣтъ за гдѣто грабѣтъ Българе-тъ, царскѣ-тъ раѣжъ, и ги безчестѣтъ всѣкакъ, ами ги разпозидно клеветѣтъ прѣдъ високо-го Царско Правителство, мислящи съ това да се рѣкомендуватъ прѣдъ него, и ѣще повече да усигорѣтъ противузаконно-го си Господство.

Гръцки-тъ Архіереи, като огнѣтъ да насѣтъ духовно Българскѣй-тъ народъ противу волиѣ-тъ му и противу ясни-тъ заповѣди на вѣрѣ-тъ му, не се задоволюватъ съ това не законно постѣпаніе срѣщу тѣзи вѣрѣ, но огнѣтъ да сгруватъ ѣще по голѣмо нарушеніе на нейни-тъ закони. Като не отбѣрѣтъ никакъ языкъ-тъ на Българскѣй-тъ народъ, и нито възпріемѣтъ въ Гръцкѣ-тъ си гордостъ да го учѣтъ, тѣ се стараѣтъ да истребѣтъ и Българскѣй-тъ языкъ, като насилно налагѣтъ по цѣркви-тъ и по училища-та Гръцкѣй-тъ, кой-го никакъ не ѣе понятенъ на Българе-тъ, съ цѣль да ги погърѣтъ и съвсѣмъ заглушатъ. Това прѣстѣпаніе на вѣрѣ-тъ, това пригвѣсеніе огорчава Българе-тъ до глубини сѣрдца, тогдѣвъ познѣе, кой-го познѣе тѣ помѣтѣтъ религіѣ-тъ си, съ имя-то на кой-то Гръци-тъ искѣтъ да ги владѣятъ и на всѣко мѣсто ги тѣмчатъ и унижавѣтъ.

Гръцко-то духовенство, като владѣе Българе-тъ, като ги унижава и тѣпчи прѣдъ Високо-то Правителство, като имъ гони язикъ-тъ, и всичко това воспрѣли ясни-тъ заповѣди на върж-тъ имъ, коя-то не позволява не само на Епископъ, но нито на іединъ простъ попъ да отиде да попува, кога-то народъ-тъ го не ще, и ся най живо прогиви на насилственио-то налаганіе на іединъ непонятенъ за народъ-тъ языкъ по църкви-тъ, Гръцко-го духовенство, казвами, освѣтъ всичко това подава іединъ най съблазнителенъ по развратній-тъ си животъ примѣръ на народъ-тъ, и като прѣстъпа всички-тъ закони на върж-тъ за пари и политическій интересъ, му разваля добри-те прави, както и само Високо-то правителство іе е мало случай да ся увѣри въ това. Прочее когато солъ-та, както казва Евангеліе-то, ся овони, друго-то съ какво ще ся осолѣ, за да ся не озони? А єдинъ народъ, кога-то ся развали въ нрави-тъ, іе іедна вредителна и заразителна часть въ Государственио-то тѣло, и трѣба или да ся исецѣри или да ся отсѣче. Благн-тъ нрави крѣпѣтъ царства-та. За Българскій-тъ върноподдазний на царство-то народъ іе нестѣрпимо горчиво да глѣда, чи неговн-тъ нрави ся развалятъ поради духовенство-то, коє-то го владѣе неправедно съ нми-то на върж-тъ, и тѣй сама-та върѣ, кояго трѣба да ги усъвършенствува, каго чи да става причина на разваля-тъ нѣтъ. Тогава защо той ще исповѣда тѣзи върж?

А Патріаршія-та нарочно испроважда най безсовѣстнн-тъ Гърци за Аріерен, защо-то каго сама безсовѣстна въ дѣло-то на върж-тъ може най добръ да ся послужи въ политически-тъ интереси въ нми-то на религіѣ-тъ, кога турѣ на служеніе-то си хора, които не почитатъ нито най малко върж-тъ, нито іѣ накъ отбѣратъ.

Българскій-тъ народъ се мисли съ нѣщо да не е заслужилъ тѣжиканіе на върж-тъ си, пригвненіи и разнообразни злоупотребленія отъ Гръцкѣ-тъ Патріаршіи, ког-то го незаконно владѣе съ лукавство и лъжливо-то тѣкуваніе на църковни-тъ закони, и като

е увѣренъ чи и само-то Импер. Правителство. на кое-то той искрено служи, като ѳединъ най вѣрноповоданнѳй народъ, ще отклони съ правосѣдно-то си рѣшеніе, този немилостивъ бичъ, отъ нѣколко години ѳе хваналъ да подава махзари връхъ махзари за да го моли да има милость да го освободи отъ тѣзи неправдѣ, коѣто му струва Гръцко-то духовенство.

Но като видѣ, че Гръцка-та Патріаршія съ интриги-тѣ, съ лукавство-то, съ безсрамливостъ-тѣ и безбогобоязненность-тѣ ся сколасва да заслужи прѣдъ Честно-то Правителство справедливи-тѣ му жалби и исканія, тѣй щото тя ги потѣпка дору и въ самѳй-тѣ съборъ, кой-то ся състави по Високѣ заповѣдъ за искорененіе-то на злоупотребленія-та и притѣсненія-та, и остави пакъ старѣ-тѣ си системѣ безъ сѣщественно измѣненіе, бѣлгарскѳй-тѣ народъ, побуждаемъ отъ ревность по вѣрѣ-тѣ си и слушающъ пейни-тѣ заповѣди, единогласно изхвърли имя-то на Патріархъ-тѣ и на всички-тѣ отъ него испратени владици изъ църковни-тѣ си молитви, като имена на чловѣци Богопротивни и скверни прѣдъ святость-тѣ на имя-то Божіе.

Тая постѣпка не само чи е съвършенно съгласна съ вѣрѣ-тѣ, коѣ-то той исповѣдва, но и ся настоятелно отъ неѣ повелѣва и слѣдователно не трѣба, както мисли той, да заключава нѣкое прѣстѣпленіе прѣдъ очи-тѣ на Августѳйшѳй-тѣ му царъ, кой-то изпскува свободно-то исповѣданіе на всѣкѣ вѣрѣ въ царство-то си.

Бѣлгарскѳй-тѣ народъ чакаше, чи Импер. Правителство и само ще го развѣрже отъ всѣкакво политическо подчиненіе на това духовенство и сношеніе съ него, като ся той самъ прѣдварително развѣрза по совѣсть-тѣ и по закони-тѣ на вѣрѣ-тѣ си отъ всѣко религіозно подчиненіе на незаконнѣ-тѣ му духовнѣ власть, и чи то ще припознае народнѣ-тѣ му Іерархіѣ, коя-то той единствено може да припознава, по закони-тѣ на вѣрѣ-тѣ си .

Бѣлгарскѳй-тѣ народъ, като знае че Императ. Правителство ѳе

твърдѣ справедливо въ рѣшенія-та си, мисли че гдѣто ся и до сега
іе еще въспира политическо-то му развѣрзаніе отъ подчиненіе-то на
Гръцкѣ-тѣ Патріаршіѣ, и припознаваніе-то на неговѣ-тѣ народнѣ
Іерархіѣ, іе слѣдствие белжимъ на клевети и на неправедно тъл-
куваніе на нашѣ-тѣ вѣрѣ отъ стѣриѣ-тѣ на Високо-то Гръцко
Духовенство и, може, и на други пѣкон.

Българскій-тѣ народъ ако ся отхвърли отъ незаконнѣ-тѣ власть
на Гръц. Патріаршіѣ, и поиска припознаваніе-то на собствениѣ-тѣ
си народнѣ Іерархіѣ, направи това въ имя-то на вѣрѣ-тѣ си и
по нейни-тѣ закони. Високо-то Правительство може да ся увѣри въ
религіознѣ-тѣ законность на тѣзъ негова постѣпкѣ чрезъ особеннѣ
комисіѣ, съставенѣ отъ хора, кои-то познавѣтъ нашѣ-тѣ вѣрѣ.

Той ако иска своѣ Іерархіѣ, иска ѣ за туй за да не
служи на іединѣ народъ — раѣ, кой-то да го увлича
въ всички-тѣ ся замисли противъ царщинѣ-тѣ и негово-то добро
да прѣдставлява за свое добро и свое-то зло да издава за негово
зло. Той иска да стѣпи въ непосредственни сношенія съ закон-
но-то си правительство и да ся прѣкъснѣтъ іединѣ пѣтъ за винѣги
клевети-тѣ и интриги-тѣ, кои-то непрѣстанно кове срѣщу него
Гръцко-то духовенство. Той иска да стѣпи непосредственно подъ
забранѣ-тѣ на благоутробнѣ-тѣ си царь, за да му ся познаѣтъ
добрини-тѣ непосредственно, ако е той добърѣ, или пакъ лошави-
ни-тѣ, ако е той лошѣ, спорѣдъ както го клеветѣтъ.

Високо-то правительство съ припознаваніе-то на народнѣ-тѣ
Българскѣ Іерархіѣ не ще увреди нито Гръцкѣ-тѣ Патріаршіѣ,
нито никого другиго, но наиротивъ ще стори іединѣ правосѣднѣ
постѣпкѣ, коя-то іе еще по тѣсно ще свѣржи съ него Българскій-тѣ
Нему вѣренѣ народъ.

Патріаршіѣ-тѣ не може да увреди, защо-то Патріархъ-тѣ іе
придобылъ тѣзи си власть надъ Българе-тѣ противъ вѣрѣ-тѣ имѣ.
Патріархъ-тѣ по вѣрѣ-тѣ, кои-то исповѣдвѣтъ Българе-тѣ, не може

да је јединственъ религіозенъ начальникъ, какво-то Папа-та нъ католическа-тъ църква, и ето въ самѣ-тъ Османскѣ държавѣ освѣтъ Гърцкій-тъ Цариградскій Патріархъ има јеще трима Гръцки Патріарси, кои-то съ нищо не сѣ по долини отъ Цариградскій-тъ въ религіозно отношеніе. Въ вѣрѣ-тъ, коѣхто исповѣдвѣтъ Българе-тъ, нѣма пунктъ да се припознава само јединъ религіозенъ начальникъ, напротивъ тя изискува всѣкій јединъ народъ да си има религіозній-тъ начальникъ независимо.

Българе-тъ мислѣтъ, чи ако Гърци-тъ имѣтъ четире Патріарха и јеще јединъ независимъ Архіепископъ (Кипрскій-тъ), ще се удостоѣтъ да сполучѣтъ и тѣ припознаваніе-то и подтѣрденіе-то отъ Высоко-то Иравителство на јединъ свой независимъ Архіепископъ баремъ, за добиваніе-то на кого-то нѣмѣтъ пуждѣ отъ никой Патрикъ Гръцкій, понеже по вѣрѣ-тъ си тѣ си го веки имѣтъ.

Българе-тъ, като земѣтъ тѣзи си правдини срѣщу разновидни-тъ злоупотребления и прѣстѣпленія на законъ-тъ, кои-то струвѣ Гръцка-та Патріаршія, се отрекоха отъ Патріархъ-тъ, като отъ Еретикъ и Безбожникъ, и това направихѣ тѣ по религіозни-тъ си совѣсть. Сега Высоко-то Иравителство имъ налага съ нѣкой начинъ задѣлженіе да отидѣтъ въ лице-то на прѣдставители-тъ си да направѣтъ визитѣ на Патрикъ-тъ и да му сторѣтъ једна честь та чи послѣ това да стане једна смѣсена комисія за разгѣжданіе-то на начинъ-тъ, по кой-то могатъ да се удовлетворѣтъ Българе-тъ. Съвсѣмъ покорни на заповѣдъ-тъ на Императорско-то Иравителство, Българе-тъ дързѣтъ да го молѣтъ, въ имѣто на даровани-тъ ѿ Н. И. В. милости, да не имъ прави това принужденіе, понеже отиваніе-то при Гръцкій-тъ Патрикъ, освѣтъ че противурѣчи на религіозни-тъ имъ совѣсть, но и ще имъ породѣ много злини, кои-то царство-то не имъ желае, безъ съмнѣніе.

Отричаніе-то на Българе-тъ отъ Гръцкій-тъ Патрикъ је религіозно, и за това негово-то имѣ се изхвѣрли съ негодованіе отъ

църковни-тъ имъ молитви, като има на единъ Богопротивникъ. Българе-тъ не могатъ безъ поврежденіе на съвѣсть-тъ си да отидѣтъ при него, подъ кой-то и да је видѣ, догдѣ не видѣтъ исправленіе-то му, кое-то изискува вѣра-та имъ. Гръцкій-тъ Патріархъ је некимъ образомъ отлученъ църковно отъ тѣхъ, а църковно-то отлученіе запрѣщава всѣкакво сношеніе съ отлученій-тъ, догдѣ не си исправи той.

Покорни-тъ Българе дързѣтъ іеице да прѣдставѣтъ на Честното Правителство, чи ходеніе-то на прѣдставители-тъ имъ при Гръцкій-тъ Цариградски Патріархъ освѣтъ чи имъ се вѣстѣра религіозно, но ще породѣ голѣмъ раздоръ въ народъ-тъ, кой-то раздоръ Правителство-то не жѣлае, ра зумѣва се.

На Високо-то Правителство је извѣстно чи въ столицѣ-тъ на Н. И. В. се издава іедна газета на Българскій языкъ, подъ тайното управленіе на калугери Пашичански. Тази газета освѣтъ чи е разнообразно вѣки двѣ години хулила вѣрж-тъ на Българе-тъ и се подигравала съ неѣмъ, непрѣстанно увѣрѣва народъ-тъ чи Августѣйшій-тъ нашъ Царъ не може да припознае независимостъ-тъ на нашѣ-тъ Іерархіѣмъ, и да ще, и за това този листъ вишеги капи народъ-тъ да се поклони на Папѣ-тъ и да земе отъ него независимѣ Іерархіѣмъ, а Български-тъ прѣдставители, които се явявѣтъ до Високѣ-тъ Портѣ, по църковній-тъ вѣпросъ, прѣдставлява прѣдъ народъ-тъ, като безумно и подкупени отъ Гръци-тъ. Отъ какъ се је научилъ реченій-тъ листъ, чи Висока-та Порта ги кара да отидѣтъ да направѣтъ визитѣ на Патрикѣ-тъ, непрѣстанно вика и се радѣва, чи уишъ се оправдали негови-тъ думи. Ето царство-то, казва той, не може безъ Папѣ-тъ да припознае Іерархіѣмъ-тъ ни, ето подкупени-тъ Български прѣдставители наедно съ подкупени-тъ Български Владици ще отидѣтъ при Патрикѣ-тъ.

Народъ-тъ, като чака толкова време и не сполучѣ нищо, не знае на прѣдставители-тъ си ли да вѣрѣва или на Пашичанскій-тъ

листъ. Ако сега прѣдставители-тъ и български-тъ владци отидѣтъ при Патрикъ-тъ, освѣтъ чи това тѣхно ходеніе само ще ся расчуе въ народъ-тъ и злѣ ще ся отзове, реченій-тъ листъ изъ іединъ пѣтъ ще распрѣсне слухъ за него и ще го прѣдстави по своему по всичкъ Българіѣ, да ги опозори и безчести за неговж-тъ си цѣль. Народъ-тъ тогава, като изгуби надеждж-тъ, ще ся хвърли, може, кой на кждѣ-то знае. На Българскій-тъ народъ ще да іе до глубини сѣрдца жално да види религіозно-то си раздѣленіе поради туй само, чи не му ся припознава Іерархія-та; жалостно ще бѣде и на потомство-то да чете до нѣкога причини-тъ на това раздѣленіе.

Отбранни-тъ (дѣто отбиржтъ) отъ Българскій-тъ народъ не могатъ да повѣржтъ, разумѣва ся, на онаѣ нелѣпость (*absurdity*) чи ушъ Августѣйшій-тъ ни царь, както двѣ години близу утвърждава папищашскій-тъ листъ, не може да припознае независимост-тъ на църковнж-тъ нашж Іерархіѣ, особено като тѣ знаѣтъ, чи тая Іерархія ся іе припознавала толкова врѣмя отъ славни-тъ Му прѣдшественници до унищоженіе-то ѝ отъ интриги-тъ на Гръцкж-тъ Патріаршіѣ прѣди 90 години, и чи тя ся іе потвърдила и отъ Хатти-Хумаюнъ-тъ, кой-то освѣтъ чи подновява всички-тъ древни права, дадени, кога-то и да іе на Христіанин-тъ отъ Османски-тъ царіе, но имъ дава и други новп.

Поради всичко това покорни-тъ Българе молѣтъ Високо-то Императорско Правителство, во имя-то на дадени-тъ милости отъ Августѣйшій-тъ имъ Царь Султанъ-Абдулъ-Меджида, да земе То прѣдъ очи състояніе-то имъ и безъ да ги кара да сторѣтъ визитъ прѣдварително на Гръцкій-тъ Патрикъ, който іе сега отступникъ по вѣрж-тъ имъ, да припознае тѣхнж-тъ Іерархіѣ, коѣто тѣ имжтъ, за да ся умиротвори народъ-тъ и успокои по скоро въ религіозни-тъ си чувствованія

Това ще бѣде іедна милость, която іе ще повече ще привърже Българскій-тъ народъ до прѣстолъ-тъ на Отомански-тъ царіе, като

го задължи да има вѣчна къмъ тѣхъ признателность. Тогава Българе-тѣ съ іеще по горѣщи сѣрдца ще въздигнатъ ръце къмъ небето-то да ся молятъ за здравіе-то, дѣлоденствіе-то и благоденствіе-то на кротчайшаго своего царя, Султана Абдулъ Меджида, на кого-то дражайше-то Имя непрестанно кѣнти въ черкови-тѣ нмъ, откакъ ся исхвърлиха имена-та на печестиви-тѣ грѣцки владци. Господъ да продѣлжи години-тѣ Му и да покори подъ нозѣ-те Му вси-тѣ му врагове външни и вътрешни!

РАЗНИ НЪЩА.

Любопытнo и iединствeннo пo рoдъ-тъ сѣ сѣбитіe сѣ нѣ-мѣрѣ рѣсѣзанo вѣ Врѣчeбнѣ-тъ Америкѣскѣ газeтѣ, кoе-тo iє сѣдующe-тo : Иднo двѣнаѣсѣтгoднѣннo дѣтe, кoе-тo бѣлo, привикнѣлo дѣ стѣвѣ рѣнo сѣутрѣнѣ, iединѣ нѣтъ сѣ забѣвилo дѣ стѣнe. Бѣщѣ-тѣ, кѣтo зѣлѣ сѣмнѣнѣe oтѣ тoвѣ, влѣзѣлѣ вѣ стѣнѣ-тъ, гдѣтo спѣлo дѣтe-тo и гo пoпытѣлѣ, зѣщo нѣ iє стѣнѣлo вѣшe. Дѣтe-тo oтгoвoрилe, чѣ чѣкѣ дѣ сѣмнѣ дoбрѣ, зѣщo-тo iє iещe тѣ-мнo. Бѣщѣ-тѣ излѣзѣлѣ, и пoпeжe сѣлѣдѣ мнoгo iещe врѣмѣ дѣтe-тo нѣ стѣнѣлo, нѣкъ влѣзѣлѣ и гo пoпытѣлѣ, „зѣщo сѣнкo нѣ стѣвѣшѣ?“ Нѣщѣстѣнѣй-тъ сѣнѣ oтгoвoрилѣ, „сѣмнѣ лѣ, тѣтѣ?“ — „сѣмнѣ oт-кoлѣ.“ — „Кѣтo iє тѣй, тѣтѣ, рѣкълѣ сѣнѣ-тъ, лѣзѣ сѣмѣ сѣлѣпѣ.“ И нѣистѣнѣ дѣтe-тo бѣлo изгубѣлo зрѣнѣ-тo сѣ и пo сѣлѣдствѣe нѣ тoвѣ бѣщѣ-тѣ гo прѣнѣсѣлѣ вѣ Нѣсѣвилѣ зѣ лѣкувѣнѣe. Нo, зѣ нѣщѣстѣe нѣикoѣ oтѣ дoктoрѣ-тъ нѣ мoжѣлѣ дѣ влѣзѣрнѣ зрѣнѣ-тo нѣ дѣтe-тo. Нѣкoѣ гoспoжѣ, прѣѣтѣлкѣ нѣ бѣщѣ мѣ, прѣдлoжѣнѣ дѣ oтѣдѣтъ нѣ театрѣ-тъ зѣ зѣглѣвѣкѣвѣнѣe. Кѣтo влѣзѣнѣ, дѣтe-тo oсѣ-тѣлo гoлѣмo зѣдoвoлствo, кѣтo чѣлo мѣзикѣ-тъ и пѣнѣ-тo. Кѣтo сѣ прoдѣлѣжѣвѣлo прѣдстѣвлѣнѣe-тo, дѣтe-тo сѣкѣчѣ и прѣгрѣщѣ бѣщѣ сѣ, сѣ дѣмнѣ-тъ : „глѣдѣмѣ, глѣдѣмѣ ! тѣтѣ.“ Дѣйствѣтѣлнo, тo сѣ прѣдoбѣлo зрѣнѣ-тo и iє oтгoгѣвѣ, спoрѣдѣ рѣчѣнѣ-тъ газeтѣ, сѣвѣрѣшѣннo зѣдрѣвo.

Сѣибѣрѣ iє нѣ всѣчѣкѣ-тъ извѣстнѣ, кѣтo глѣвнѣ стрѣннoпрѣ-мѣнѣцѣ нѣ политѣчѣесѣкѣ-тъ прѣстѣпѣнѣнѣцѣ вѣ Россѣйѣ. Сѣдѣующѣ-тъ рѣдoвѣ сѣдѣржѣжѣтъ iєднo слѣбo нѣчѣртѣнѣe нѣ оѣлѣзѣ нѣщѣстѣнѣ, кoѣ-тo сѣ нѣмѣрѣжѣтъ вѣ тѣжѣнѣ стрѣннoпрѣѣмѣнѣцѣ.

Всички-тъ приятели на свободѣ-тъ и челоѡколюбци желѡятъ испразниѡваніе-то на Сибирь отъ всички-тъ, които сѡ въ нея, политически изгнаници, не само отъ много-то въ нея другоземци, но и отъ сами-тъ Руси. Общезѡвѣстно ю, чи повече-то чуждеземци, откъснѡти отъ домоѡадіѡ-та си ся намиратъ вързани въ Сибирь, като въ нѣкоѡхъ непристѡпнѡхъ планетѡхъ, мучили, оставени и осѡдени да прокарѡятъ животъ, на мѡсто кой-то хиляда нѣти щѣне да бѡде по прѣдпочтителна и по блаженна смъртъ-та отъ рѡкъ-тъ на іединѡхъ джелатинѡхъ. Всички-тъ Поляци, кои-то сѡ паднѡли въ рѡкъ-тъ на Руси-тъ, а такѡзи не сѡ малко, ся намиратъ тамъ, кои вързани сѡ снѡдѡжири за да работѡтъ въ рудници-тъ, кои заключени въ тѡмници за прѣзъ всѡкий-тъ си животъ. Всѡкий, кой-то знае каѡни-тъ австрійски и неаполитански тѡмници, глѡдѡхъ-тъ смъртъ на онѡхъ, кои-то сѡ въ тѡхъ намиратъ, тѡжки-тъ имъ снѡдѡжири и различни-тъ имъ безчестіѡхъ, осѡща ледѡни трѡпки, като само вспо-мни за тѡхъ, но никакѡо сравненіе нѡмѡтъ сѡ тѡхъ мученіѡ-та на сибирски-тъ заточени. Мѡжѡе-тъ и жени-тъ, кои-то ся отѡждѡтъ въ Сибирь, ся мѡжѡтъ прѣзъ цѡлъ животъ, като чи отъ Ерѡнни-тъ въ адъ-тъ на Плутѡна.

Подиръ възстаніе-то на Поляци-тъ много мѡжски и женски дѣца, откъснѡти пощѡхъ отъ легла-та имъ, были испроводени тамъ, като поѡсли за различіе само іедно число, а пакъ иѡмена-та и фамилій-тъ си изгубили. Шестъ стѡтинѡхъ женени и неженени госѡпожи отъ Полшѡхъ были отѡведени тоѡава въ Сибирь, за да ся оженѡтъ сѡ прѡсти сѡлдатѡхъ.

Дружески Общества (Friendly Societies). Тѡзи общества ся правѡтъ главно въ Англіѡхъ отъ по долнѡй-тъ класъ на търговци и занѡтѡчин. Цѡлъ-та имъ ю да даѡтъ пособіе на всѡкий членъ, коѡа ся разѡли, или пакъ на вѡдовицѡхъ-тъ и на сѡраѡета-та му, ако умрѡ.

Членѡве-тъ на тѡзи общества турѡтъ всѡкий мѡсяцъ, или всѡки 3 мѡ-

сяца, или пакъ и на годиниж-тъ іединъ пакъ по нѣкое си количество пари въ іедно общо сѣкровище, кое-то ся намира въ рѣцѣ-те на іединъ отъ членове-тъ, кого-то тѣ избирѣтъ помежду си. Нѣкои отъ общества-та ся намирѣтъ подѣ покровителство-то на законодателнѣж-тъ власть. Спорѣдъ іедно обнародвано слово, кое-то казалъ іединъ отъ чиновници-тъ на тѣзи общества, число-то на опѣзи, кои-то сѣ станѣли въ Англіѣж отъ 1793 было 29,000, отъ които 7,000 ся распустили, а за сега оставѣтъ около 21,000. Причина-та на това распушаніе была, чи тѣне могли да посрѣщѣтъ исплащанія-та си, понеже количество-то, кое-то всѣкій давалъ, не было добръ и спорѣдъ възрастъ-тъ на членове-тъ опрѣдѣлено. Всѣкій членъ, кой-то ималъ возрастъ отъ 25 до 30 години, былъ длѣженъ да плаща всѣкій мѣсяцъ по 1 шил. и 3 1/2 д. за да зема всѣкъ недѣльж, кога ся разболѣе, по 10 шил. А кой-то има по горѣ отъ 65 години да плаща 1 ш. 2 д, и отъ 70 на горѣ 1 ш. и 3 1/2 д. Число-то на членове-тъ на дружески-тъ общества было 2,500,000. А въ поемврій на 1859 год. членове-тъ ся считали до 1,479,723; общи-тъ капиталы были до 36,462,440 лири.

Кой іе пѣрвій-тъ и главній-тъ капиталъ за всѣкъ търговскѣж кѣщѣж? Кое іе онова, кое-то, кога ся намира, търговска-та кѣща напѣрѣднува, а кога го нѣма, тя ся напѣротивъ развала и угаснува? Да не сѣ пари-тъ? Най опитнѣій-тъ въ тѣзи работи изведиѣжъ разбира, чи не сѣ пари-тъ, но добри-тъ прѣдпріятія, добри-тъ понятія, здраво-то разсѣжденіе, сѣ іединъ рѣчь умъ-тъ. Отъ іединъ добръ мисль могатъ да ся спечелѣтъ милліони; но и отъ іедно сбѣркваніе може да произлѣзе несправима загуба, пегли и сѣвършенна развала. Влѣзъ въ іедна търговскѣж кѣщѣж или маазѣж, коя-то напѣрѣднува и цѣвти, изучи, издири начинъ-тъ, сѣ кой-то ся тя запазва и управя, и тогава ще разберешъ, чи сѣществованіе-то ѣ зависи отъ способность-тъ и отъ познанія-та на опогози, кой-то ѣ управя. Поради това пѣрво и неизбѣжнѣ нѣщо за сѣставленіе-то на іед-

иъ търговскѣ къщѣ не сѣ пари-тъ, а познанія-та, умъ-тъ, безъ кой-то нищо не ся изврѣива, кога-то даже има и пари.

Новъ Способъ за изгасѣніе-то на Огънь-тъ.

Прѣди нѣколко врѣмя избухналъ въ Парисъ пожаръ въ маази-тъ на іединъ свѣщеправачъ, кой-то ся угасилъ съ іединъ начинъ свѣсѣмъ новъ. Всички-тъ отверстія на маази-тъ были затворени и пара-та, коя-то двигала машини-тъ, като не намѣрвала отгдѣ да излезе, отишла срѣщу въспламененій-тъ огънь и тѣй слѣдъ малко огънь-тъ изгасилъ. Малка повреда произлѣзла чрезъ това, но ако не была употребена пара-та за изгасѣніе, двѣстѣ бычови щѣли да изгорѣтъ и да причинѣтъ голѣми слѣдствія въ околности-тъ.

Трагическа смъртъ на іединъ младъ. Любовь-та на Англичанки-тъ за ѣзденіе-коніе іе влѣзла въ пословицѣ. Пріятностъ-та и искусство-то на ѣзденіе-то имъ сѣ прѣимущества, кои-то ся мѣчно намѣрѣтъ помежду жени-тъ на коѣ да іе другъ земя. Но при всичко това іединъ дѣвица на возрастъ повече отъ 17 години имала нещастіе да си изгуби жалостно животъ-тъ прѣди іединъ мѣсяцъ и половинѣ, чрезъ паданіе-то отъ конь, спорѣдъ какъ-то слѣдва: Като излѣзла въсѣднѣла отъ къщѣ-тъ си, тя не сколасала да промине много, и ето конь-тъ ся разуздава отъ нѣкоѣ причинѣ, и тя, като изгубва равновѣсіе-то, свали ся отъ сѣдло-то и обиснува на него. Конь-тъ прѣпуснува съ всичкѣ-тъ си сила, безъ да може слуга-та, кой-то варвѣлъ отдира, да го стигне и да даде на дѣвицѣ-тъ каквѣ годѣ помощъ. Кракъ-тъ като ѣ былъ закаченъ о зенгіѣ-гѣ нещастна-та была тѣй влачена въ разстояніе четирестотинъ лакти, прѣди да ся спре конь-тъ. Глава-та ѣ была стрита, а лице-то ѣ разчленено. Черепъ-тъ на главѣ-тъ ѣ былъ намѣренъ около колело-то на іедини кола, гдѣто былъ отхвърленъ.

(Прѣводъ).

СЪВРЕМЕННА ЛЪТОНИСЬ

Това, кое-то не желаехми никога да запишемъ въ съвремен-
на-тъ си лѣтонисъ и противъ кое-то толкова противодѣйстви-
на-ха отъ истинни-тъ и здравомислищи-тъ Българе, ся произведе
отъ лекоумни-тъ и безсовѣстни-тъ, въ единъ размѣръ, колко-то
да зарадва іезуити-тъ и да имъ замѣни отчаяніе-то съ благи наде-
жди. Да, една частъ наши Българе пріеха католицизмъ или, спорѣдъ
както утвърждаватъ прѣдводитѣли-тъ имъ, нѣкоѣ си Уніѣ, съ цѣль
да добіѣтъ незаслуженъ народнѣ Іерархіѣ.

Какъ станѣ каква іе тази тѣхна мнима Уніѣ? Съ каква
цѣль ся тя произведе и имѣтъ ли виновници-тъ ѣ нѣкое законо
оправданіе прѣдъ свѣтъ-тъ? Тѣзи въпроси като разрѣшимъ, ще прѣд-
ставимъ на читатели-тъ си послѣдствѣ-тъ на нѣкои Българе, кои-то
станѣ на 18 Декмврій, въ истинно-то и пълно-то ѣ значеніе.

Какъ станѣ и каква іе тази мнима Уніѣ? думами нѣй съ пър-
вій-тъ си въпросъ.

Читатели-тъ ни знаѣтъ, чи въ столицѣ-тъ има доста папи-
щашки калугери и калугерки, на кои-то цѣль-та іе да распрости-
рѣтъ властъ-тъ на папѣ-тъ и чи тѣзи калугери, като пуснаха іе-
динъ вѣстникъ на българскій ѣзикъ, полека полека, хванѣха най
послѣ іавно да хуліѣтъ православнѣ-тъ ни върѣ, да ни хвалѣтъ
папищашекѣ-тъ и да ни прѣдставляѣтъ, чи іединствено-то срѣдство
да си лобіемъ народнѣ Іерархіѣ іе да припознаемъ главенство-то
на Папѣ-тъ. За да достигнѣтъ цѣль-тъ си, тѣ употребѣха, както
іе извѣстно, всички-тъ възможни софизми по Богословіе-то, по
църковно-то и гражданско-то правовѣденіе, и туриха въ дѣйствиѣ

всичкъ-тъ іезуитскъ системъ. Но Българе-тъ не само чи не да-
доха никакво вниманіе на приканванія-та имъ, но имъ и отговориха
на лъжи-тъ тѣй, както тѣ не чакаха, безъ съмнѣніе. Като разу-
мѣха, чи не ще сполучятъ онова, което търсѣтъ, тѣ, за да ся
свѣсѣятъ веки не посрамѣтъ, туриха да играе сребро-то по живо
прѣдъ нѣкои іешие лица кои-то, по възпитаніе-то и положеніе-то
си, него само знаѣтъ за Богъ. Тѣзи дирѣи-тъ употребиха всич-
ки-тъ си сили да излъжатъ нѣкои простодушни Българе и да ги
заведѣтъ прѣдъ калугери-тъ. Не іе было наистиннѣ-тъ трудно на
тѣзи подкупници, като увѣрявали прости-тъ хора, чи владици-тъ
и по първи-тъ търговци си дали веки подписъ-тъ, за да припо-
знаѣтъ власть-тъ на папѣ-тъ, и като имъ даже показвали лъжливи
подписи, да извършѣтъ измамѣ-тъ си.

Какво сѣ направили като завели тѣ при папищашки-тъ ка-
лугери тѣзи простодушни Българе, нека оставимъ да раскаже ра-
ботѣ-тъ *Kurrie d' Oriant*, койго, както іе извѣстно, іе и той члстѣ
іезуитскій органъ и на кой-то редакторъ-тъ іе присѣтствувалъ при
обрядъ-тъ на присѣдипненіе-то имъ къмъ католичѣскѣ-тъ църквѣ.
» Като ся попитаха, казва този журналъ, отъ Монснѣоръ Брюнони
» (*папищашскій-тъ архіепископъ въ Цариградъ. Редакц.*) За при-
» чинѣ-тъ на това тѣхно посѣщеніе, тѣ отговориха, чи сѣ дошли
» да приѣмѣтъ католицизмъ-тъ. Тогава Монснѣоръ ги попыта, при-
» познавѣтъ ли ученіе-то на римскѣ-тъ църквѣ. — Да, нѣй го
» припознавами, но нѣй исками да си увардимъ литургіѣ-тъ. Това
» вѣроисповѣданіе ся написа и ся подписа отъ всички-тъ членове
» на депутатіѣ-тъ (*мнимѣ-тъ*), най на прѣдъ отъ архимандрити-
» тѣ (двама несвесни калугери) и отъ священници-тъ (*іединъ само*
» *священникъ іе бѣлъ.*)

Нединъ отъ архимандрити-тъ говорилъ іедно слово, слѣдъ кое-
то „влѣзли въ църквѣ-тъ, и Монснѣоръ Хасунъ (армено-католичѣ-
» скій-тъ патріархъ), като ся облече въ първосвященнически-тъ

„ си дрехи, тури да ся кълнѣтъ на Евангеліе-то всички-тъ оиѣзи,
„ кои-то подписаха вѣроисповѣдній-тъ актъ. Подиръ клятвѣ-тъ,
„ той служи литургіѣ и ся испѣ *Тебе Бога* . . Когато Божествен-
„ на-та служба ся свърши, български-тъ священници и членове-тъ
„ на депутаціѣ-тъ цалунѣха ръка на архіепископъ-тъ; подиръ,
„ тѣзи исти-тъ священници и католически-тъ ся пригърнаха съ
„ изліяніе (*чувства*). Послѣ ся прочете актъ-тъ, назначенъ за ис-
„ проваждане до Святій-тъ отецъ: този документъ ся вручи на
„ Монсеньора Брюнони. Обрядъ-тъ като ся свърши, депутація-та
„ си отиде.“

Отъ този разказъ на очевидецъ-тъ, кой-то іе можѣлъ добръ да разбере работѣ-тъ, ся види, чи унія-та, коіѣ-то нѣкои наши простодушни Българи приели чрезъ орѣдія-та на іезуити-тъ, іе почти що чистъ католицизмъ. Оттука може да ся заключи доста вѣрно, какви надежди могѣтъ да имѣтъ наши-тъ окаянни съотечественици, кои-то сѣ влѣзли въ религіозно общеніе съ тѣзи калугери, когато тѣ отъ прѣвъ пѣтъ имъ наложили волѣ-тъ си и ги накарали да приемѣтъ цѣль католицизмъ вмѣсто іедно само припознаваніе на главенство-то на папѣ-тъ за кое-то отъ понапрѣдъ приканваха чрезъ българскій-тъ си вѣстникъ и противъ кое-то ся толкова писа.

Но съ каквѣ цѣль ся произведе тази унія и имѣтъ ли вини-
вници-тъ ѣ нѣкое оправданіе прѣдъ свѣтъ-тъ ?

Минима-та ѣ цѣль бѣше да ся добіе народна независима іерар-
хія, а истинна-та да покажѣтъ іезуитски-тъ орѣдія, чи сѣ до-
стойни за възнагражденіе іеще по голѣмо, отъ колко-то сѣ могли да добіѣтъ до тогава.

Ако бѣше наистиннѣ цѣль-та на іезуитски-тъ орѣдія добы-
ваніе-то на народнѣ независимѣ іерархіѣ, тѣ щѣха да ся трудѣтъ
за неѣ наіедно съ всички-тъ истинни Българе, а не да изврѣ-
шивѣтъ само планове-тъ на іезуити-тъ, кои-то никога не даваѣтъ не

зависимостъ, но всички подчиняваха на папѣ-тъ; тѣ не щѣха да сплитатъ да сплитатъ съ лѣжи-тъ си работѣ-тъ на първи-тъ, а на послѣдни-тъ да улесняватъ. Ако бѣше имъ наистинѣ желаніе-то — народна Іерархія, тѣ щѣха да ѣмъ търсѣтъ тай, спорѣдъ както ѣмъ иска и търси народъ-тъ, безъ да турѣтъ първо и необходимо условіе за неѣмъ промѣняваніе-то на върѣ-тъ му. Поради това Цариградски-тъ Българе праведно се обѣвиха срѣщу тѣхъ въ іединъ особитъ листъ: *папшицанска святокрадна излама*. Но отговаря іедно отъ орѣдія-та, чи веки было іасно видно, чи по тозъ пътъ, по който вървѣтъ народни-тъ ни прѣдставители, никакъ было невъзможно да се сполучи народна іерархія, понеже, казва то, „порта-та не іе нито папа нито патрикъ“, и заради това тя была карала народни-тъ ни прѣдставители да отидѣтъ да цалуваха ръкѣ на грѣцкій-тъ патрикъ и заради това іе ще была проводила балчишскій-тъ попъ въ патрикханѣ-тъ.

Колко-то за Порта-тъ, може ли тя да ни даде іерархіѣ или не може и како иска ни отъ неѣмъ, въ дѣриѣ-тъ книжицѣ ся доста изясни. А чи тя была провождала народни-тъ ни прѣдставители да сторѣтъ честь на грѣцкій-тъ патрикъ, или чи была прѣдала ръкоположеніѣ-тъ въ народѣ-тъ ни черковѣ балчишскій-тъ священникъ въ патриаршіѣ-тъ, това повече доказва, чи тя може да припознае народѣ-тъ ни іерархіѣ, отъ колко-то чи тя не може; защо-то ако іе истина, чи Порта-та никакъ не може да ся мѣси въ религіозни-тъ работи на Христіане-тъ, то тя не можеше нито думѣ изрече да сторѣтъ честь Българе-тъ на Патрикъ-тъ и да проводи при него балчишскій-тъ священникъ, защо-то наше-то отричаніе отъ грѣцкій-тъ патриархъ стаѣ по религіозни причини и ръкоположеніе-то на священникъ-тъ има связь съ това отричаніе и іе само по себеси религіозно дѣло. Онези, които разбираха истинѣ-тъ и кои-то не сѣмъ надхвани отъ іезуити-тъ, видѣха добрѣ, чи припознаваніе-то на нашѣ-тъ Іерархіѣ отъ религіозни стѣриѣ

іе твърдѣ лесно за Портж-тѣ, понеже то ще ся основава на религиознѣ-тѣ совѣсть на Българе-тѣ, и ако тя бави това припознаване, бави го негли по нѣкои политически причини, спорѣдъ каквото и потвърди това отчасти *Журналъ де Константинопль* съ два свои членове, посвятени на българскѣ-тѣ религиозни работи. Порта-та бави припознаване-то на Българскѣ-тѣ народнѣ іерархїѣ по политически причини, но понеже почита и религиознѣ-тѣ, не може и да насили Българе-тѣ, щѣтъ не щѣтъ, да ся покорѣтъ на грѣцкѣй-тѣ патрихъ. Висока-та Порта, като бѣше изрекла думѣ да ся отреди іедна смѣсена комиссія, коя-то да разгѣда начинѣ-тѣ, по кой-то могатъ да ся удовлетвориѣтъ Българе-тѣ, и като Патриархъ-тѣ поиска да му сторѣтъ Българе-тѣ, прѣди съставленіе-то ѣ, честь, тя поиска отъ своѣхъ стѣрнѣ това не като іедно задѣленіе и не подѣ религиозенъ видъ, но като іедно възблагодареніе за Правителство-то, и посѣщеніе-то на патриархъ-тѣ да стане не като на религиозенъ начальникъ, но като на іединъ чиновникъ въ имперїѣ-тѣ. Какъ можѣше сега такава іедно прѣдлаганіе отъ стѣрнѣ-тѣ на Портж-тѣ да іе достаточна причина за іезуитскѣ-тѣ орждїа да отидѣтъ да мамѣтъ народъ-тѣ въ Католицизмъ, ако не сѣ имали тѣ други достойни за укоръ побужденїа? Истинни-тѣ Българе тѣй не постѣпиха; напротивъ, като чуха реченно-то прѣдложеніе на Правителство-то, събраха ся на съборъ и, слѣдъ зрѣли разсѣжденїа, рѣшиха да ся направи іедно пространно изложеніе на въпросъ-тѣ ни, кое-то и да ся подаде на Портж-тѣ за отговоръ на това прѣдложеніе чрезъ єдинъ комиссіѣ отъ іединайсѣтъ души. Читатели-тѣ видѣтъ това прошеніе въ настоящѣ-тѣ книжицѣ. Отъ него тѣ могатъ да видѣтъ, съ кой духъ дѣйствувѣтъ цариградскѣ-тѣ Българе, за да ся рѣши благоприятно за вснѣки ни народно-религиознѣ-тѣ ни въпросъ и да ли сѣ тѣ достойни за укори-тѣ, кои-то хвърлѣтъ врѣхъ тѣхъ подѣ имя: *чорбаджїи*, іезуити-тѣ, съ българскѣй-тѣ си вѣстникъ?

Също и испращаніе-то на балчишкій-тъ попъ въ патрикханж-тъ не може да бѣде никакво оправданіе за іезуитски-тъ орѣдія, понеже и то нищо не доказва. Догдѣ іе еще патрикхана-та си държи всички-тъ права, кои-то ѝ сж дадени отъ Правителство-то и догдѣ българска-та народна черкова не ѳе іе еще нищо приела, гдѣ трѣбваше наистиниѣ-тъ да ся прати балчишкій-тъ священникъ, кой-то, като не можѣлъ да ся отнесе, както трѣбва, намѣренъ былъ виновенъ отъ пѣрвѣ-тъ? Очевидно, чи всѣкій безпристрастенъ ще отговори, чп този священникъ трѣбваше да ся прати въ патриаршіѣ-тъ.

Но нека прѣдложимъ, чи порта-та рѣшително отказа да припознае на Българе-тъ іедиѣ мезависимѣ іерархіѣ. Трѣбваше ли іезуитски-тъ орѣдія да прибѣрзѣтъ да излѣжѣтъ простодушни-тъ челоѣци, да си промѣниѣтъ вѣрѣ-тъ, поради това само чи тя отказала? Не ѳе ли извѣстно, чи туй, кое-то може да ся не одобри този мѣсяцъ или тѣзи години, ся одобрява въ другій мѣсяцъ, въ другѣ години, като ся испита и разглѣда по добрѣ работа-та и чи кое-то іедно министерство не рѣшава, рѣшава ся пѣкъ отъ друго? Народъ-тъ нашъ, като ѳе толкосъ тѣрпѣлъ безъ собствениѣ іерархіѣ, не можѣше ли потѣрпѣ іе еще малко? Частни-тъ челоѣци тѣрпѣтъ да слѣдѣтъ іедиѣ своиѣ частнѣ даѣиѣ двѣ, три години и повече, а іединъ народъ не можѣше ли слѣдва іедиѣ своиѣ народно-религіознѣ даѣиѣ повече отъ тѣхъ? Іединственно-то оправданіе за іезуитски-тъ орѣдія ѳе това, чи слабп-тъ имъ сѣрдца ся теглѣтъ отъ сребро-то, какво-то магнитъ-тъ отъ желѣзо-то.

Но и какво придобиха тѣзи орѣдія за простодушни-тъ, като имъ измѣниха вѣрѣ-тъ? Тѣ не имъ придобихѣ никакѣѣ Іерархіѣ, но ги само подчиниха подъ армено-католишкій-тъ патриѣ. Іерархіѣ, казѣтъ тѣ, имъ порта-та припознала, и имъ дала печатъ. Гдѣ имъ Іерархія-та, та чи да искѣтъ отъ портѣ-тъ да ѣѣ припознае? Ако бѣше имъ правителство-то припознало іераріѣ-тъ и дало печатъ, то

щѣше да привознава този печатъ, и тѣ не щѣха да сж принудени да носѣтъ свидѣтельства-та за тескери-тѣ съ печатъ-тъ на Макаріи до Арм. кат. патрикъ за да имъ удрѣ той неговъ-тъ печатъ чи тогасъ да ся носѣтъ до нитизапъ-тъ. Наши-тѣ народни прѣдставители сж извѣстени официално отъ Портж-тъ, чи тя не іе дала никакъвъ печатъ за уніятски-тѣ Българе.

Ній еми увѣрени, чи наши-тѣ външни съотечественници нема да дадѣтъ никакво ухо на лъжи-тѣ и на приканванія-та, кои-то имъ правѣтъ іезуитски-тѣ орждія да си измѣнуватъ и тѣ върж-тъ за да послѣдватъ низкъ-тъ имъ постыжкж, но ще чакатъ, както іе прилично и священо, припознание-то на нашъ-тъ народнж іерархій отъ честно-то Правительство, кое-то вече подиръ много издирванія, хванж да упознава, чи іе необходимо да стане това припознание. Веки и грѣцка-та патріаршія, като не ѝ остана нищо друго, прибѣгна къмъ іедно слабо срѣдство, за дано си съ него одържи незаконно-то господство надъ Българе-тѣ. Въ послѣдни-тъ дене на този мѣсяць патріархъ-тъ приготвиля іедно окружно писмо къмъ цариградски-тѣ православни жители, въ кое-то ся оплаква първо срѣщу всички-тѣ Българе, кои-то му отблѣснѣха незаконнж-тъ власть, и второ хортува нѣщо и противъ онѣзи простодушни наши съотечественници, кои-то іезуити-тѣ примамиха на стѣриж-тъ си. Това писмо, освѣнъ чи показва слабостъ-тъ на власть-тъ му, свидѣтельствува и за слабостъ-та на умъ-тъ му и за развращенность-тъ на сърдце-то му, понеже освѣнъ чи іе напълнено съ іедни притворни уплакванія и пустословія, кои-то си нѣмжтъ никакъ мѣсто, но съдържи клевети и Богохулства, като прѣдставлява за виновници на отцѣпление-то на іеднж малкж часть Българе отъ православно-вѣсточнж-тъ църквж наши-тѣ народни архіерен, и като нарича лицето на патріархъ-тъ *църковъ Христова*. На такова писмо никой не ще ся почуди, понеже іе извѣстна система-та на караказанъ. Народна-та българека църква ще му направи іединъ кратакъ отговоръ.

Политическій Дневникъ

Пролѣтъ-та хванѣ да ся приближава и вѣстници-тѣ захортуваха повече за Венеціѣ, за коѣ-то по пауціѣ Мартѣ прѣдстои бой между Италіѣ и Австріѣ. Отпонапрѣдъ іе ще бѣше ся пуснѣла мисль да продаде Австріѣ тѣзи область на Италіѣ, за да ся не отвара за ней война, на коѣ-то край-тѣ іе трудно да ся прѣдвиди и да ся каже, кога и какъвъ ще да іе. Сега особенно ся іе захортувало за това продаваніе, и то ся въобще одобрява отъ общественно-то мнѣніе въ Франціѣ и Англіѣ. Но австрійски-тѣ вѣстници не го намиратъ достойно за имперіѣ-тѣ и тогава като австрійски-тѣ и французски-тѣ го намиратъ твърдѣ полезно за настоящето ѣ критическо състояніе, тѣ не видѣтъ отъ него никакъвъ ползѣ и даже ся стараѣтъ да докажѣтъ, чи то ще направѣ неминуемо іединъ ущербъ на имперіѣ-тѣ безъ да ѣ нѣщо ползува. Тѣ хортуватъ на примѣръ, чи намѣсто да смали издержки-тѣ и да поправи финанси-тѣ, както утвърждаватъ пѣрви-тѣ, ще ги умножи само, безъ да принесе нѣкое олегченіе. Пари-тѣ, казватъ тѣ, кон-то ще ся земѣтъ отъ продаваніе-то на Венеціѣ, ще ся исхарчѣтъ твърдѣ скоро, понеже Австріѣ като устъпи наіедно съ тѣзи область крепости-тѣ, кон-то іе направила на рѣкѣ Минчіо, ще іе длѣжна да направи други за забранѣ на граници-тѣ си и да съдѣржи такъвъ истѣ войскѣ, какъвъ-то сега има въ Венеціѣ, дору и по голѣмѣ. Като ще бѣде тя при тѣзи разности лишена отъ другѣ іе ще часть на доходѣ-тѣ си, какъ-то ся лиши веки отъ іединъ, като устъпи Ломбардіѣ, нейни-тѣ финанси никакъ не ще бѣдѣтъ въ по добро състояніе. Ще ся ползуватъ само финанси-тѣ на Піемонтѣ, разсѣждаватъ австрійски-тѣ журнали.

Това ся тѣѣ хортува, за да ся не покаже слабѣсть съ іединъ скорѣ готовность за устъпваніе. Положеніе-то на австрійскѣ-тѣ

имперіѣ въ сегашни-тъ обстоятелства је таквози, щото је невъзможно да ся избере другій по щастливъ пѣтъ за разврѣзваніе-то на венеціанскій-тъ въпросъ. Нейно-то критическо състояніе ся исповѣдва и отъ онѣзи журналы, кои-то сѣ привержении къмъ кабинетъ-тъ. Ето какво напримѣръ хортува *Журналъ де Франкфортъ* за вътрешно-то вѣличіе на народи-тъ, кои-то ѣ сѣствлявѣтъ: „Печалва-та картина на вътрешни-тъ раздѣленія, кои-то раздирѣтъ пазвѣ-тъ на имперіѣ-тъ, това стремленіе, кое-то показва за отдѣленіе-то си всѣкій отъ народни-тъ, кои-то ѣ сѣставлявѣтъ, като разслабѣтъ общѣ-тъ сврѣзкѣ, коя-то ги сврѣзва помежду имъ, сѣ най обезпокоителни. Напразно казвѣтъ, чи имперія-та на габсбургъ-лоренскій-тъ домъ је видѣла по нещастни врѣмена, чи тя је знала да имъ стои насрѣщѣ и чи, подобна на іединъ фениксъ, тя ся възражда отъ прахъ-тъ си. Въ онѣзи нещастни дене за кои-то ни папмнювѣтъ, монархическо-то чувство было неприкосновенно, и ся показвала іедна священная и ентузіастическа привязанность къмъ царствующій-тъ домъ. Прѣданность-та на народи-тъ нѣмала граници, и тя ги накарвала да стѣрпѣвѣтъ безъ ропотъ най трудни-тъ пожертвованія. Какво остава сега отъ онѣзи благородни добродѣтели, отъ онѣзи мѣжественнѣ и мълчаливѣ покорность ? ахъ, нищо ! Тѣ сѣ наппротивъ замѣстѣвѣтъ сѣ єдинъ духъ за подбунваніе, за охуланіе и за несправедливостъ, кой-то бѣрка даже и на най безпристрастни-тъ да оцѣнѣтъ праведно устѣпки-тъ, кои-то направи властѣ-та. Види ся, че несъгласіе-то, ненавистъ-та завистъ-та, сѣ іеднѣ рѣчь всички-тъ най лошави страсти сѣ ся разіарили врѣхъ земѣ-тъ на германско-то отечество. Очи-тъ ся затварѣтъ за свѣтлинѣ-тъ пущи-тъ — за най начални-тъ мѣнїя на благоразуміе-то и на мѣдрость-тъ. „

Тогава като Австріѣ ся намира въ състояніе погібанія, Італія расте и ся усилва непрѣстанно. Веки Викторъ Емануїлъ издалъ декрети за присѣединеніе-то на Мархіѣ, на Омбріѣ на неаполи-

тански-тъ и на сицилійски-тъ области къмъ италианско-то кралевство, слѣдъ като были одобрени тѣ отъ парламентъ-тъ.

Извѣстія-та отъ Неаполь показватъ, чи страна-та ся упротворява и успокоява, като ся ввожда и устроява добро управленіе. Приверженци-те на Франца II си познаватъ малко по малко заблужденіе-то и ставатъ народни. Онѣзи, кои-то грабѣха и опустошаваха Абруційъ, подъ имя роялисти, сѣ разпрѣснати. Напрѣшій-тъ неаполитанскій краль хваналъ іе еще по силно да ся съмѣва за вѣрность-тъ на войскѣ-тъ си и за това испроводилъ іе еще 5000 въ папски-тъ области. Піемонтци-тъ продължаватъ да хвърлятъ топове врѣхъ Гаеѣ и напрѣднуватъ въ работѣ-тъ си. Спорѣдъ писма-та отъ станъ-тъ, тѣ подхвърлили на горѣ мостъ-тъ, кой-то съединява прѣдмѣстіе-то съ градъ-тъ, и отъ това обсажденни-тъ не могатъ веки да излѣзватъ да ся бѣятъ. Подиръ пятнайсятъ дена піемонтци-тъ ще да ся вскачатъ съ 70 топа на рѣтове-тъ, кои-то сѣ надъ градъ-тъ. Краль-тъ былъ провождалъ до генерала Ціалдини депутаційъ да го моли да варди въ гърмежъ-тъ три зданія, падъ кои-то ще висятъ черни пандери, понеже двѣ-тъ отъ тѣзи зданія сѣ болници, а друго-то іе дворецъ на кралевѣ-тъ. Сардинскій-тъ генералъ отговорилъ, чи болници-тъ ще пма прѣдъ очи и ще ги варди, но малко ще даго іе грижа за зданіе-то, въ кое-то ся намира кралева-та, и чи той ще направи Гаеѣ прахъ и пепелъ, ако ся тя не прѣдаде. Французскій-тъ флотъ глѣда спокойно на Піемонтци-тъ, като гърмятъ врѣхъ послѣдне-то убѣжище на Бурбонскій-тъ краль. Въ Туринъ чакали да си отиде флотъ-тъ за скоро и графъ Кавуръ това не скривалъ, но той, сѣди іе еще прѣдъ Гаеѣ. Причина-та казватъ, на замайваніе-то му іе чи, понеже Императоръ Александръ ималъ намѣреніе да проводи флотъ за забрапъ на Франца II, ако бы да ся дигне французска-та ескадра, авлійско-то правителство убѣдило французскій-тъ императоръ да ѣ забави іе еще въ адриатическо-то море, за да не бы да дойдатъ рус-

ски кораби да ѝ заематъ мѣсто-то. Тогава едно сблъснваніе по между тѣхъ и Піемонтски-тъ кораби ще да іе твърдѣ лесно, понеже Сардинія ако не іе до сега ударила врѣхъ французски-тъ, това іе было поради едно особито уваженіе, кое-то не ще да има тя, безъ съмнѣніе, къмъ руска-та знамя.

Іедна нота на Французскій-тъ *Мониторъ* обявява, чи отъ 1 Іануарій (н. ст.) Англичане-тъ ще да могатъ свободно да пътешествуватъ по французскѣ-тъ земѣ, безъ да иматъ паспорти. Тази мѣрка произвела іеднѣ всеобщѣ радости въ Англіѣ, и журнали-тъ іѣ посрѣщали съ голѣми похвали и одобренія, особенно чи тя служи за по голѣмо свръзваніе на дружески-тъ сношенія между два-та народа. “Не възможно бы было, казва *Таймсъ*, да даде Императоръ Наполеонъ друго по блистателно доказателство на желаніе-то си за улесненіе на дружески-тъ сношенія между Англичане-тъ и Французи-тъ. Свободно-то обикалѣніе іе сетнина на свободнѣ-тъ търговіѣ, и договоръ-тъ съ Франціѣ ще да върши работѣ по силно чрезъ унищоженіе-то на паспорти-тъ отъ колко-то чрезъ всѣко друго сръдство.”

Рекохми въ диріѣ-тъ книжицѣ, чи китайски-тъ пълномощни дошли въ Тіентсинъ, гдѣ-то сѣ намирали и пълномощни-тъ на съюзници-тъ, за да направятъ прѣговори. Лордъ Елгинъ и баронъ Гросъ прѣдложили като іеднѣ основѣ за да начинатъ прѣговори-тъ си съ правителство-то на Небеснѣ-тъ Имперіѣ тіѣ условія : да ся отвори Тіентсинъ за търговіѣ-тъ на чужденци-тъ и да ся исплатятъ иждивенія-та на войнѣ-тъ. Тѣзи иждивенія, ако и да ся простиратъ до 18,000,000 лири англ., на Китайско-то правителство было прѣдложено да плати само 6,000,000. Но тая сума му ся показала голѣма и прѣговори-тъ, ако и да сѣ били наченали, ся скѣсали и враждебни-тъ дѣйствія ся подновили. Европейска-та войска трѣгнала поради това кадѣ Пекинъ. Въ двѣ-тъ сраженія, кон-то съюзници-тъ имали съ татарскѣ-тъ конници по пѣтъ-тъ,

искуство-то zelo врѣхъ надъ многочисленность-тъ, и сто отъ Пе-
кинѣ пакъ прѣдлагать да ся начинать скъсанны-тъ прѣговори. Този
пакъ былъ проведенъ пълномощенъ братъ-тъ на императоръ-тъ.
Лордъ Елгинъ поискалъ прѣди всичко да ся възвърнітъ европей-
ски-тъ пълненици, кои-то были хванати отъ Китайци-тъ и между
кои-то ся намиралъ кореспондентъ-тъ на *Таймсъ* и писаръ-тъ на
Лорда Елгина, Паркъ. Англійскій-тъ пълномощенъ казалъ, чи по-
неже пълненици-тъ сж зети, кога-то сж ся были прѣкъснали вза-
имни-те непріятелски дѣйствія, тѣ трѣбва прѣди всичко да ся за-
върнітъ. Пълномощній-тъ на Китай Князь Кунгъ отговорилъ, чи
тѣ не могатъ да бждатъ завърнати прѣди догдѣ ся не подпише
миръ-тъ и догдѣ ся не махне далечъ отъ столицѣ-тъ на небеспѣ-
тъ имперіѣхъ съюзническа-та войска и чи тѣ, понеже сж зети, дог-
дѣ ся ѳе еще продължавалъ бой-тъ, трѣбва да ся считатъ законни
пълненици. На това англо-француски-тъ пълномощни отговорили съ
ѳединъ ультиматумъ, съ кой-то обявили, чи, ако китайско-то пра-
вительство не върне пълненици-тъ въ продълженіе-то на три дни,
съюза-та войска, коя-то тогава ся намирала осемъ мили далечъ
отъ Пекинъ, ще върви по скоро въ столицѣ-тъ на имперіѣхъ-тъ.
Срокъ-тъ като ся свършилъ, съюзници-тъ трѣбвало да ударѣтъ
къмъ Пекинъ, но тѣ ся по замаѣли ѳе еще нѣкой и други день, като
не могла да пристигне на врѣмя француска-та пѣхота. Отъ туй
замайване китайци-тъ не могли да извлекатъ никаквъ ползъ. Пѣ-
хота-та като пристигнала, планъ-тъ былъ начѣртанъ и войска-та
трѣгнала на 5 Октомвріѳ. Въ истій-тъ день тя пристигнала до гро-
мадни-тъ стѣни на столий-тъ градъ. По планъ-тъ Французи-тъ
трѣбвало да слѣдѣтъ Англичане-тъ и да пмъ бждатъ стража отъ
стѣриж. Французскій-тъ военачалиникъ ся мислѣлъ, чи пспѣлюва
този планъ точно, кога нечаянно ся намѣрилъ прѣдъ лѣтни-тъ двор-
ци на Китайскій-тъ Императоръ. Слѣдати-тъ влѣзли и ограбили
всичко. Увѣряватъ чи плячка-та имъ ѳе голяма поради голями-тъ

сѣкровища, кои-то ся тамъ намирали. Между туй Сиръ Хопъ Грантъ, англійскій-тъ военачаликъ, отишълъ къмъ сѣверни-тъ укрѣпленія на градъ-тъ, като нападиль оттамъ татарскъ-тъ силъ. Следъ іединъ денъ съюзници-тъ пріели писмо отъ Кнѣза Кунга, въ което той казвалъ, чи плѣнници-тъ были освобождени, и искалъ да ся начинъ прѣговори-тъ чрезъ посредство-то на Уада, іединъ англійскій писаръ, кой-то знае китайскій-тъ ѣзикъ. Прѣговори-тъ ся начинли, съгласено было прѣмиріе и като ся споразумѣли и двѣ-тъ стѣрни заключили договоръ. По главни-тъ точки на този договоръ, спорѣдъ телеграфически-тъ извѣстія, сж : Императоръ-тъ скѣрби за лошо-то споразумѣніе прѣзъ минѣлъ-тъ години; пріема прѣбываніе-то на англійскій и французскій посланици въ Пекинъ; отваря пристанище-то на Тіентсинъ за чуждеземни-тъ търговѣ; позволява прѣселеніе-то; обѣщава ся не забавно да испълни Тіентсинскій-тъ договоръ и пекинско-го (сегашно-то) съгласіе и да ги обнародва по всичкъ-тъ китайскъ имперіѣ.

Китайска-та имперіа, както іе извѣстно, счита народонаселеніе около 400,000,000. А пакъ англо-французи-тъ наложили на повелитель-тъ на това многочисленно народонаселеніе своѣ-тъ воли само съ 12,000 войскъ, и то за малко врѣмя. Такъвзи силъ има образованность-та надъ невѣжество-то !

Книжесвѣтній Дневникъ.

Съ тѣзи книжицъ нѣй сврѣшвани години-тъ на редакторство-то си. Читатели-тъ безъ съмнѣніе сж могли до сега да си съставѣтъ понятіе за наши-тъ трудове и да направѣтъ нѣкои оцѣненія врѣхъ тѣхъ. Но нѣка простиѣтъ и намъ да имъ дадемъ нѣкои изясненія, кои-то нѣй считаме необходимо за да може всѣкій да изрече по неогрѣшителенъ сѣдъ врѣхъ наше-то дѣло.

Твърдѣ несправедливъ щѣше да іе онзи, кой-то бы поискалъ да сжди за наше-то періодическо списаніе, по сравненіе съ евро-

пейски-тъ, кои-то имѣтъ по нѣколко опредѣленни съчинители, за да прѣдставя всѣкій отъ тѣхъ какви-то статии му сяискѣтъ и какви-то му по иде отражи.

Наше-то періодическо списаніе има само юдинъ редакторъ, кой-то трѣбва да ся погрижи за всичкій-тъ му матеріалъ и какъ какъ во врѣмя да го напише, и ако не му ся ѣе испратила случайно отнѣйдѣ нѣкоя по кадѣ годѣ статія.

При всячко това, кога-то въспріехми ній тѣзи длѣжностъ, община-та ни наложи съврѣменно ѣе еще другъ — да прѣдаваме по два часа на день-тъ въ тукашно-то Българско училище, *ако* и да бѣха останѣли книжици-тъ два мѣсяца назадъ. Ній неможехми да ся отречемъ отъ неѣхъ, колко-то и да прѣдставлявахми трудностъ-тъ за съврѣменно-то посѣніе на двѣ-тъ длѣжности.

Ній ся потрудохми да изравнимъ излѣзваніе-то на списаніе-то съсь врѣмя-то, кое-то и достигнахми слѣдъ нѣколко мѣсяца, и ако отпослѣ книжици-тъ пакъ отстанѣха назадъ, това не бѣше наша вина. Разни сплетни, разни прѣпятствія, между кои-то трѣбва да ся счита за по главно и неисплащане-то на спомоществованія-та, бѣха на това причина. Ній сми ги приготвювахми се на врѣмя.

Относително до статии-тъ, кои-то вмѣстявахми въ списаніе-то можемъ свободно да речемъ, чи не глѣдахми хатъръ, а ся стараяхми да назначаваме за подъ 'печать само онѣзи, кои-то считахми полезни отъ кож годѣ стѣрижъ за народъ-тъ ни въ сегашне-то негово положеніе. Таквизи също по възможности и сами ся стараехми да пишемъ. До колко успѣхми въ това, читатели-тъ, надѣемъ-ся, ще да смъ съставили сѣжденія, безъ да ся основаваѣтъ врѣхъ думи-тъ на клеветници-тъ.

По неисправностъ-тъ на Български-тъ типографин, книжици-тъ ся печатаха тукъ тамъ съ нѣкои погрѣшки, кои-то въ прочемъ смъ по малко, отъ колко-то въ вторъ-тъ години.

Ако ся нареди и запапрѣдъ издаваніе-то на книжици-тъ, ній обѣщава ми чигатели-тъ да ги възблагодаримъ по много отъ съкъ стърня. Но молимъ и опѣзи отъ тѣхъ, коп-то не сж си пс-
нащани до сега чинно спомоществованіе-то, да бждѣтъ запапрѣдъ по исправни, защо-то отъ това издѣвѣтъ голѣми спжнки за чин-
цо-то изваждане на списаніе-то.

Редакторъ-тъ

Т. Стояновъ-Бурмовъ.

Въ 23 бр. стр. 327 типографъ-тъ размѣсилъ деветій-тъ и осмій-тъ ре-
дове и турилъ този дирій-тъ на мѣсто-то на деветій-тъ.

Достопочтени членове и всички родолюбиви любители на Българскѣ-тъ Книжници,

Спорѣдъ уставъ-тъ на Книжницѣ-тъ, ний сме длѣжни, при свръшване-то на години-тъ, да прѣдставимъ прѣдъ Ваши-тъ очи отчетъ за течение-то на дѣла-та на тѣхъ общинѣ прѣзъ всичко-то продължение на наше-то нѣстоятелство.

Понеже спорѣдъ капиталъ-тъ, кой-то ся събра въ начало-то, Книжевна-та община не можѣше друго нищо да прѣдприеме освѣнъ да посрѣща разноски-тъ за издание-то на едно періодическо списание, то и настоятели-тъ нейни бѣха длѣжни да обръщѣтъ главно внимание само за добрій-тъ успѣхъ на това списание прѣзъ всички-тъ три години, откакъ тя съществува, съ надеждѣ чи капиталъ-тъ ще ся увеличи малко по малко отъ доброволни пожертвования и отъ распродаване-то на періодическо-то издание: "Български-тъ Книжници,, .

Но съ жалость ся забѣлѣжи іеще при свръшване-то на първѣ-тъ години, чи мнозина наши съотечественици, колко-то и да ся показаха въ начало-то распалени къмъ това народно дѣло, не си изпълниха неизбѣжній-тъ дългъ откъмъ него: въ счетъ-тъ на тогавашне-то нѣстоятелство ся намѣриха много спомоществованія несплатени, ако и да трѣбваше тѣ да ся прѣдплатѣтъ, и освѣнъ това въ начало-то на другѣ-тъ години число-то на спомоществователи-тъ ся смали, а въ край-тъ и несплатени-тъ вспомошествованія ся умножиха.

Кога-то ся наложи на насъ нѣстоятелство-то на Българ. Книжници въ започенване-то на третѣ-тъ години, ний ако и да видѣхми, чи, при таквъ равнодушіе на наши-тъ съотечественици къмъ народно-то ни періодическо списание, книжница-та не ще направи нѣкои раскрачи напредъ, ревность-та обаче да и послу-

жимъ не ни остави да отхвърлимъ избраніе-то, съ кое-то ся почетохми. Ний ся уловихми и тѣй за да изпълнимъ настоятелскѣ-тъ си длъжность съ охотѣ, коя-то толкова по голѣма ставаше, колко-то по голѣми прѣчки посрѣщамъ книжевна-та общинѣ въ тѣзи години съ враждебнѣ-тъ за благо-то на Българскій-тъ народъ Іезуитскѣ партіи. Истиннѣ, чи ний скърбѣхми наедно съ всички-тъ благомислящи наши съотечественници, чи освѣтъ отчаянии-тъ іезуитски орѣдія, кои-то испитаха всички-тъ възможни на тѣхни-тъ рѣцѣ сръдства да вредѣтъ на правилнѣ-тъ вървежѣ на Български-тъ Книжници, ся показаха іединомыслени съ тѣхъ и други нѣкои лица, отъ кои-то и ний и други-тъ никога не чакахми да видимъ противодѣйствиѣ на това дѣло, ако и до тогава не бѣхми видѣли никоѣж ползѣ отъ тѣхъ; но колко-то зависѣше отъ насъ и колко-то можѣхми старяхми ся да си изпълнимъ всички-тъ длъжности.

Тѣй като но много-то вспомоществователи продължаваха да не плащѣтъ вспомоществованія-та, както и въ пѣрвѣ-тъ и вторѣ-тъ години, ний почти всѣкѣ печѣтъ пинѣхми до външни-тъ пасторатели да ги молимъ за по скоро-то прибираніе на пари-тъ; но за съжалѣніе повече-то не благоволиха нищо да ни ся отговорѣтъ. Ний обявихми послѣ печатно, чи книжница-та ся намира въ голѣмѣ нуждѣ, като не ся исплащѣтъ вспомоществованія-та и убѣдително молихми всички-тъ настоятели и вспомоществователи да си исплатѣтъ дългозе-тъ; непрестанѣхми и послѣ това да пишемъ частно за истѣ-тъ работѣ, но и до сега отъ нѣкои добыхми само отговори пълни съ обѣщанія, а отъ други никакѣвъ отговоръ не пріехми. Насъ не ни бѣше грижа толкосъ, чи трѣбваше да посрѣщамъ разноски-тъ на списаніе-то съ собствени-тъ си каси, колко-то чи занарѣдъ не остава възможность да ся продолжи изданіе-то му. Спорѣдъ приложеннѣ-тъ долу отчетъ всѣкій види, чи Книжница-та има да зема отъ спомоществователи-тъ на книжници-тъ

около 800 л. т. и чи като тѣ не сѣ си исплатили спомоществованія-та, тя ѣе надигла въ долгъ.

Отъ този отчетъ ся видѣ, чи за да ся издаваѣтъ и заапрѣдъ книжица-тѣ, или трѣбва да жертвува нѣкой свой собственъ капиталъ или пакъ трѣбва да ся чака да ся исплатѣтъ спомоществованія-та. Но ако даде нѣкой собственъ капиталъ, а спомоществователи-тѣ продължаѣтъ се тѣ да не исплащѣтъ спомоществованія-та си, то и този капиталъ це бѣде туренъ напрасно: слѣдъ малко врѣмя пакъ сѣща-та нужда ще ся отвори. Очевидно ѣе че трѣбва, за голѣмо наше прискорбіе. да ся рѣши спираіе-то за нѣкое врѣмя на періодическо-то ни списаніе, догдѣ си внесѣтъ дългъ-тѣ спомоществователи-тѣ. Таковъ врѣмя ся опрѣдѣли отъ тукашніи-тѣ членове до Маіи идущій, като ся изрази пѣлна надѣжда, чи длѣжници-тѣ ще ся постараѣтъ да си исплатѣтъ дългъ-тѣ до този мѣсяць, побуждаеми пошъ отъ срамъ, като видѣтъ по долу обнародвани имѣна-та сѣ.

Ето Г. Г. настоящи и спомоществователи до какво положеніе дойде народно-то ни періодическо списаніе отъ немареніе-то, което повече-то изъ Вазі показаха въ исплащаніе-то на трпгодишніи-тѣ и двѣгодишніи-тѣ ни дългове. Ако не сѣм Ви писали и молили толкова пѣти да си исплати-те дългове-тѣ, можехте да имате нѣкое оправданіе и да обвините насъ, макаръ и да ѣе извѣстно твърдѣ добръ всѣкому, чи кога ся зема іедна стока, тя трѣбва да ся исплати, и чи спомоществованія-та на журнали-тѣ ся исплащѣтъ винаги напрѣдъ.

Съотечественници! тѣй ли ще вървимъ ній къмъ образованіе-то? Съ таквъзъ ни равнодушіе и нерадѣніе къмъ исплненіе-то на най явни-тѣ ни обязанности ще напрѣднуваии ній? Честни-тѣ хора исплащѣтъ всѣко іедно свое задѣженіе, а родолюбиви-тѣ ся сами задѣжавѣтъ и даваѣтъ онова, кое-то никой нѣма право да дири отъ тѣхъ, а ній не исплащаміи онѣзи задѣженія, кои-то сѣм си направили годъ видъ на родолюбіе за нашъ собственъ ползъ, за нашъ интеіесъ, и за исплащане-то на кои-то онѣзи, прѣдъ кои-то сѣм ся задѣжили имѣтъ законно право да ни викѣтъ въ сѣдилище-то? Кадѣ ще ни отиде край-тѣ съ таквъзъ постѣпваніе? Не ѣе ли срамно да печатами ній сега подобни въззванія къмъ всичкій-тѣ ни народъ? Ній искаии Іерархіѣ, искаии процвѣтаніе на образованіе-то въ наше-то отечество, а пакъ ся скѣпимъ да си плагимъ три годишніи-тѣ дългове за приеіаніе-то на журнали-тѣ, кои-то ни сѣм ся пращали отъ издатели-тѣ имъ, по наше соб-

ественно въстребваніе. Български-тъ Книжници обявявхъ чи спомоществователи-тъ имъ си не исплащхъ дългове-тъ; Дунавскій-тъ Лебедъ ся плаче отъ сѣщо-то, — да оставимъ веки Цариградскій-тъ Вѣстникъ, редакторъ-тъ на кой-то накаръ-то ходи се връхъ туй ся жалува. Ако вървимъ тѣй, ще достигнемъ скоро да имамъ само журналы, кои-то да зависѣхъ и да ся поддържатъ отъ чужди вліянія и поради това да гонѣхъ, подъ видъ на родолюбіе и искренность, само чужди интереси.

Но нека, като хортуваши нѣй тѣй, родолюбиви-тъ онѣзи, кои-то сѣ благоизволили да почтѣхъ книжнич-тъ съ доброволни-тъ си пожертвованія, не помислѣхъ, чи нѣ ги включавамъ въ общо-то число. Нѣй държимъ смѣткѣ за добрихъ-тъ имъ и ся считамъ задължени да имъ изразимъ на всички-тъ благодарность и да означимъ съ похвалѣ имена-та на онѣзи отъ тѣхъ, кои-то въ тѣзи годнихъ, принесоха пожертвованія-та си, за да станѣхъ членове на Българскѣ-тъ книжнич. Съ колко-то голѣмо неудоволствіе означавамъ по дому имена-та на небрежни-тъ настоятели, съ толко-ва по голѣмо удоволствіе нѣй бързали да явимъ имена-та на тѣзи родолюбиви Господа. Ето и тѣхъ :

За Членове Основатели принесохъ по 1000 гроша

Г. Г. Пантели Абрамовичъ въ Галацъ	Г. Г. Михаилъ Абрамовичъ въ Галацъ
" " Евлогіе Георгиевъ " " "	" " Янко Х Янушовъ " " "
" " Христовъ Табакъ " " "	— Народноо Читал. въ Желѣзникъ

За Членове Стрѣвнователи принесохъ по 500 гроша

Г. Г. Василъ Добровичъ въ Галацъ	Г. Г. Нв. Х. Костадиновъ въ Галацъ
" " Петръ Х. Абрамовъ " " "	" " Петръ Г. Кыселовъ Тука

За Членове Помагачи принесохъ по 100 гроша

Г. Г. Нетко Н. Пановъ въ Галацъ	Г. Г. Прокоп. Г. Дроконіевъ въ Галацъ
" " Георги Н. Манчо " " "	" " Христо Н. Селвели въ Габрово

За да е видѣло секому истинно-то положѣніе на Българ. Книжничъ мы по дому излагаме общата ѣ равносмѣткѣ; освѣтъ това и друга смѣткѣ за прѣтѣли-ты по вѣтъ Книжници отъ 1-ва 2-а и 3-я год. и противъ тѣхъ Колко ся внесли Спомоществователи.

Нѣй на край молимъ сичкыты членове на Българ. Книжничъ да прибързатъ за отрѣжданѣто на новыты Настоятели кою да пріемѣхъ смѣткыты и онова което е на Българ. Книжничъ.

ЦАРИГРАДЪ

Б а л г а р и з

21 Януаріа 1861.

Оставаме съ великопочитаніе

Досегашни Настоятели.

на Българ. Книжничъ

Хр. С. Арнаудовъ и К. Х. Поповъ.

СЛѢДОВАТЬ ДЛѢЖНИЦИ НА БЪЛГАРСКЪ-ТЪ КНИЖНИКЪ
За отъ итьо 1858 до 1860.

		Да даватъ			Да зинатъ.	
		За Год.	1858	1859	1860	Гроша. %
Въ Цариградъ	отъ различни лица — Кн.	14	15	16		
	„ Насрѣдѣлнты — —					
Въ Едрене	Г-нѣ Георгъ Кара-Михалювъ	5	6	2		
„ Жельзникъ	„ Ив. А. Стояновъ — —	22	2			
„ Казанлъкъ	„ Стоешо Груевъ — —	23	17		2,720	
„ Търново	„ Н. Н. В. Слатарскы — —	9	16	13	1,867	50
„ Видинъ	„ Севастакъ Ив. Гамзавеновъ	2	2	2	330	
„ Свищовъ	„ Ат. І. Каракашевъ — —	16	16		1,540	
„ Русчукъ	Бр. Х. Иаковъ — — —		17	10	1,500	
„ Разградъ	Г-нѣ Н. Икономовъ — —					
„ Шумянъ	„ Н. А. Х. Димитрова — —	15	17	4	1,660	
„ Сливня	„ Доръ Панаят. и Г. Дан. — —	15	3	10	2,500	
„ Силистрѣ	„ Реди Теодоровъ — —		2	2		
„ Тулча	„ Георгъ Карловскы — —	16	16	10	110	
„ Варна	„ Братъ Георгиевичъ — —	10	6	6		
„ Джумая	„ Братъ В. Бъркови — —		1			
„ Пловдивъ	„ Стоепча Ив. Чомакова — —	67	88	90	4,620	
„ Хаскюй	„ Христоуль Чорбаджи — —	15	1	1	1,607	
„ Каллофяръ	„ Д. Х. Тюльева и Х. Г. С. — —	12	5	3	770	
„ Карлово	„ Н. Т. Пульева — —	23			2,118	
„ Т. Пазаръ.	„ Стефанъ Захаріевичъ — —	33	12	14	3,200	
„ Самоковъ	„ Братъ Х. Гюровъ — —	20	20			
„ Дупница	„ Димитра Янакьева — —	5	5	3		
„ Софія	„ Димитра Трайкова — —	10	5	6	804	50
„ Исмаилъ	„ Георгъ Шоповъ — —		11	7		
„ Яшъ	„ Архимандритъ Натанайлъ — —	10	10	6	1,434	
„ Ибраилъ	„ Михаила Поповича — —	25	10	10	3,024	
„ Гюргево	„ Тапаса Стоянова — —	10	10	5		
„ Букурешъ	„ Хр. Георгіевъ — —	100	21	21	13,000	
„ Виеннъ	„ А. Михайловъ — —	10	7	5	600	
„ Одессъ	„ Ст. Тошко. и Н. Хр. Пал. — —	50	107	125	13,403	25
		437	448	371	56,808	25

ОБЩАТА РАВНОСМЪТКА НА БЪЛГАР-

Да дава

1861

Януар. 21. На Българ. Книжничъ за майкѣжъ Гр. 137,778 : 50

Разны займатели подъ лихва

На Братъя Ив. Гешьоглу	5,000
„ А. С. Б. Екзарха	12,200
„ К. В. Славчевича	2,000
„ Т. С. Бурмова	8,161 : 50
„ Никола Богданова	2,291 : 55
„ Хр. С. Арнаудова	309 : 12

За бросенъты противъ дълговете си

На Хр. Георгиевъ въ Букурещъ „	13,000
„ Господина Данчева въ Сливянь „	2,000
„ Стеф. Захаріева въ Пазарджикъ „	600
„ Х. Св. Х. Теодор. въ Плевнянь „	200
„ Архиман. Натанаила въ Яшь „	714

Гр. 184,254 : 67

СКЪТЪ КНИЖНИНЪ ЗА ГОДИНЪ 1860.

Да зима

1861

Януар. 21	Отъ Членовы помагачи .	Гр.	600 :
„	Член. Основатели въ Свищовъ. „		4,000 :
„	Членъ Стрелкователь въ Търн. „		500 :
„	А. Х. Стоякова въ Желъзникъ „		7,695 : 50
„	Драгана Цакова . . . „		3,662 : 50
„	Българ. Книжицы год. I. . „		49,045 : 21
„	Тоже „ II. . „		46,057 : 41
„	Тоже „ III. . „		65,388 : 55
„	Календаря на Година 1859-та „		6,000 : 50
„	Чичова Тома колиба . . „		1,305 :

Гр. 184,254 : 67

